

**FUAT BAŞARLA HAYATI VE EBRÛ
SANATI ÜZERİNE MÛLAKAT**

Ahmet DİZLEK

**Yüksek Lisans Tez Çalışması
Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK
2018
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI**

Ahmet DİZLEK

**FUAT BAŞARLA HAYATI VE EBRÛ SANATI ÜZERİNE
MÜLAKAT**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI

**TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK**

ERZURUM- 2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Fuat Başarla Hayatı ve Ebrû Sanatı Üzerine Mülakat" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimim 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

01.06.2018

Ahmet DİZLEK

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK danışmanlığında , Ahmet DİZLEK tarafından hazırlanan bu çalışma 01/06/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Geleneksel Türk El Sanatları Anabilim / Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK İmza :

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Abdulkadir YILMAZ İmza :

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Muhammet KİNDİĞİLİ İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 01/06/2018

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
RESİMLER DİZİNİ	VI
ÖNSÖZ.....	VII

BİRİNCİ BÖLÜM

EBRÛ SANATI VE ÜNLÜ EBRU SANATÇILARI

1.1. EBRÛ SANATININ TANIMI VE TARİHÇESİ.....	2
1.2. EBRÛ SANATINDA KULLANILAN MALZEMELER	9
1.3. EBRÛNUN YAPIMI.....	13
1.4. EBRÛNUN ÇEŞİTLERİ	13
1.5. EBRÛNUN KULLANIM ALANLARI	16
1.6. XX. YÜZYIL'A KADAR YAŞAMIŞ EBRÛ SANATÇILARI.....	18
1.6.1. Şebek Mehmet Efendi	18
1.6.2. Hatip Mehmet Efendi	19
1.6.3. Şeyh Sadık Efendi	20
1.6.4. Hezarfen Ethem Efendi	21
1.6.5. Sami Efendi	22
1.6.6. Necmettin Okyay.....	22
1.6.7. Mustafa Düzgünman	23

İKİNCİ BÖLÜM

FUAT BAŞARLA HAYATI ve EBRÛ SANATI ÜZERİNE MÜLAKAT

2.1. HAYATI, SANATI, TALEBELERİ.....	25
2.1.1. Hayatı	25
2.1.2. Sanatı	32
2.1.2.1. Fuat Başar'ın Ebrû Sanatı Hakkındaki Düşünceleri	33
2.1.2.2. Fuat Başar'ın Ebrûlarının Özellikleri	37
2.1.2.3. Fuat Başar'ın Ebrû Sanatına Yaptığı Katkıları	55
2.1.3. Talebeleri.....	55

2.2. GÖRÜŞMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	60
SONUÇ.....	64
LÜGATÇE ve TERİMLER	66
KAYNAKÇA	68
ÖZGEÇMİŞ.....	71

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FUAT BAŞARLA HAYATI ve EBRÛ SANATI ÜZERİNE MÜLAKAT

Ahmet DİZLEK

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK

2018, 71 Sayfa

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK (Danışman)

Prof. Dr. Abdulkadir YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Lütfü KINDIĞILI

Bu araştırmada günümüzde yaşayan en büyük ustalardan olan hattat ve ebrûcu Fuat Başar'ın hayatı ve ebrû sanatına katkısı ele alınmıştır. Hat ve ebrû sanatı başta olmak üzere kitap sanatları alanında üstün başarılarla imza atan hocanın hayatı ve sanatı araştırılmaya değer görülmüştür.

İki bölümden oluşan tezin, birinci bölümünde ebrû sanatı hakkında bilgiler yer almaktadır. XX. yüzyıla kadar yaşamış ebrû sanatçıları tanıtılmıştır. İkinci bölümde Fuat Başar ile yapılan mülakat sonucunda hayatı, sanatı, talebeleri hakkında geniş bilgiye yer verilmiştir. Ayrıca hocanın ebrûları üslûp, desen ve renk açısından ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fuat Başar, Ebrû, Hat, Kitap Sanatları.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**THE LIFE OF FUAT BAŞAR AND HIS CONTRIBUTIONS TO PAPER
MARBLING**

Ahmet DİZLEK

Advisor: Assist. Dr. Hüseyin ELİTOK

2018, 71 Pages

Jury: Assist. Prof. Dr. Hüseyin ELİTOK (Advisor)

Prof. Dr. Abdulkadir YILMAZ

Assist. Prof. Dr. Muhammet Lütfü KINDİĞILI

The aim of the thesis is to examine the life of the calligrapher and ebrucist Fuat Başar, one of the greatest masters living today, his art and his contributions to the art of marbling. His life and his art is worthy to be studied with respect to the field of book arts, especially Hat and ebru art.

The thesis consists of two chapters. The first chapter contains information about the art of marbling and Ebru artists who lived until 20th century were introduced. In the second part, extensive information was given about his life, art, and his talents following the interview with Fuat Başar. In addition, Fuat Başar's ebru marbles were analysed in terms of style, pattern and color.

Key Words: Fuat Başar, Paper Marbling, Calligraphy, Manuscript.

KISALTMALAR DİZİNİ

AŞ	: Anonim Şirket
BİGSAD	: Bilim Kültür ve Sanat Derneği
Bkz	: Bakınız
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Ed	: Editör
Hız	: Hazırlayan
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Mm	: Milimetre
s	: Sayı
s	: Sayfa
SA	: Sanat Ansiklopedisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TA	: Türkler Ansiklopedisi
TATAV	: Tarih ve Tabiat Vakfı
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TKSTI	: Türk Kitap Sanatları Tabir ve İstılahları
Yy.	: Yüzyıl

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1.1. Şebek Mehmet Efendi Şal Ebrûsu	18
Resim 1.2. Hatip Mehmet Efendi Hatip Ebrûsu	19
Resim 1.3. Şeyh Sadık Efendi Çiçekli Ebrûsu	20
Resim 1.4. Hezarfen Ethem Efendi Battal Ebrûsu	21
Resim 1.5. Necmettin Okyay Akkâse Ebrûsu	23
Resim 1.6. Mustafa Düzgünman Çiçek Ebrûsu	24
Resim 2.1. Fuat Başar'ın İcazetnamesi	27
Resim 2.2. Fuat Başar, Konferans Verirken	29
Resim 2.3. Fuat Başar, Atölyesinde yazı meşk ederken	29
Resim 2.4. Fuat Başar, Atölyesinde Gürkan Pehlivan ile yazı meşk ederken	30
Resim 2.5. Fuat Başar ebrû atölyesinde çalışırken	31
Resim 2.6. Fuat Başar ebrû atölyesinde çalışırken	31
Resim 2.7. Çiçekli ebrû (Gelincik)	38
Resim 2.8. Çiçekli ebrû (Lale-Gelincik)	39
Resim 2.9. Çiçekli ebrû (Gelincik)	40
Resim 2.10. Çiçekli ebrû (Papatya)	41
Resim 2.11. Çiçekli ebrû (Papatya)	42
Resim 2.12. Çiçekli ebrû (Gelincik)	43
Resim 2.13. Çiçekli ebrû (Gelincik)	44
Resim 2.14. Taraklı ebrû	45
Resim 2.15. Çiçekli ebrû (Lale)	46
Resim 2.16. Çiçekli ebrû (Menekşe)	47
Resim 2.17. Çiçekli ebrû (Lale)	48
Resim 2.18. Çiçekli ebrû (Lale)	49
Resim 2.19. Çiçekli ebrû (Papatya)	50
Resim 2.20. Çiçekli ebrû (Papatya)	51
Resim 2.21. Battal ebrû	52
Resim 2.22. Çiçekli ebrû (Gelincik)	53
Resim 2.23. Çiçekli ebrû (Lale-Papatya)	54

ÖNSÖZ

Köklü ve çok zengin bir geçmişe sahip olan Türk kitap sanatlarımız Türk-İslam medeniyetinin kitaba verdiği önemle birlikte atalarımız tarafından güzel hatlarla yazılarak, bezenmiş ve nihayetinde sanat haline gelmiştir. Tezhip sanatı gibi ebrû sanatı da bu anlamda el yazması kitapların iç kapak tezyinatında yerini almıştır. Yüzyıllar içerisinde kitap kaplarının yanı sıra levha olarak da iç mekânları süsleyen ebrû sanatı günümüzde birçok alanda kullanılmaktadır. Bütün bu kullanım alanlarına rağmen günümüzde ebrû sanatının levha şeklinde kullanımı en doğal, en doğrusu ve güzeldir.

Bu müstesna sanatın yaşatılarak bugünlere kadar gelmesinin en önemli sebebi usta-çırak ilişkisidir. Ebrû sanatı birçok ustanın elinde şekillenmiş zaman içerisinde değişim ve gelişim göstermiştir.

Günümüzde ise bu sanatın yaşatılması için özel atölyeler başta olmak üzere kamu kurumlarında ve üniversitelerde dersler verilmekte ve sayısız etkinlikler düzenlenerek gelecek nesillere aktarılması noktasında çalışmalar büyük bir özveriyle devam etmektedir.

Son yüzyılın en büyük ebrû ustası olan Fuat Başar'ın ebrû sanatına ve hat sanatına olan katkısı yadsınamaz. Fuat hoca yetiştirdiği talebeleriyle bu gelenekli sanatı sonraki asırlara taşınması için güçlü temeller atmıştır.

Hayatı ve mütevazı kişiliği ile gelenekli sanatların yaşayan en önemli temsilcilerinden biri olan Fuat Başar hakkında hazırlanan bu çalışma elbette ki böyle bir ustayı tanıtmak için yetersiz kalacaktır. Araştırmamızın sonraki dönemlerde bu konuda hazırlanacak olan çalışmalara ışık tutabilmesini ümit ediyoruz.

Araştırma yaptığım bu süre zarfında ve eğitim hayatım boyunca benden yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK'a, çalışmamda bana kapısını açan Hat ve ebrû sanatçısı Fuat BAŞAR hocama şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

İslam sanatlarının gelişmesinde önemli bir yeri ve amacı olan Müslüman sanatkârlar, Allah'ın varlığını ve sevgisini eserlerinde, özellikle de Kur'ân-ı Kerimlerde ki tezyinatlar da uygulayarak hissettirmek istemişlerdir.

Sanatın bir kolu olan Geleneksel Türk Sanatları ve bunun içerisinde yer alan kitap sanatları, yüzyıllar boyu süregelen bir kültür birikiminin sonucu olarak kaşımıza çıkmaktadır. Kur'ân-ı Kerim başta olmak üzere dini, ilmi ve edebi sayısız el yazması eser, hat sanatının en güzel örnekleriyle yazılmış ve süslenmiştir. El yazması eserlerde süsleme unsurlarından biri olarak kullanılan ebrû sanatı da Türk Kitap Sanatlarımız içerisinde yerini almıştır.

Diğer gelenekli sanatlarda olduğu gibi usta-çırak ilişkisi ile başlangıcından günümüze kadar yaşatılarak gelmiştir. Ebrû sanatı da diğer sanatlarımızda olduğu gibi zaman içerisinde gelişmiş, değişmiş ve bazen de duraklama dönemine girmiştir. Bu sanatla uğraşan her usta yeni bir teknik ve yeni tasarımlarla katkılarını sunmuştur.

Ebrû sanatı bugün gelinen son noktada en güzel çağını yaşamaktadır. Bugün bu sanatın yükselmesine ve olması gereken noktalara gelmesine vesile olan birçok sanatkâr özel atölyelerinde veya çeşitli kurumlar bünyesinde ya da akademilerde çalışmalarını devam ettirmektedirler. Bu sanatkârlar arasında en üst mertebede yerini alan Fuat Başar hat sanatında olduğu gibi ebrû sanatında da mahir bir kişi olmuştur. Yetiştirdiği talebeleri ülkemizin her bölgesinde ve hatta her şehrinde bu sanatın yaşatılması için büyük çabalar harcamaktadırlar. Günümüzde ebrû sanatının en büyük ustası olan Fuat hoca sayısız esere imza atmıştır. Mütevazı kişiliği ve sanatıyla gerçek bir üstat olan Fuat Başar hakkında yazılan bu tezde hocanın hayatı, sanatı, eserleri ve talebeleri hakkında geniş bilgiye yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

EBRÛ SANATI VE ÜNLÜ EBRU SANATÇILARI

1.1. EBRÛ SANATININ TANIMI VE TARİHÇESİ

Bilinen ilk adı Çağatayca “ebre” olan bu sanat, ipek yolu ile İran’a geldi, “ebrî” (bulutumsu) ya da “abrû” (su yüzü) adını aldı. Anadolu’da ebrî veya ebrû adını aldı. Merhum üstat Necmeddin Okyay “ebrî” adını kullanmıştır. Selçuklular ve Osmanlılar döneminde yaygın olarak kullanıldı. XVII. yüzyılın başlarında Türk Kâğıdı adı ile Avrupa’ya gitti. Günümüzde ebrû zanaat anlayışını sürdürmekle birlikte, soyut sanat gibi değerlendirilmeye başlanmıştır. Birçok yeniliğin katıldığı sanat, Rönesans’ını yaşamaktadır.

Ebrû bir resim sanatı olmakla beraber, resim sanatı olmaktan ibaret değildir. Aynı zamanda nükteli bir şiir, yumuşak bir ezgidir de... Ebrû, gücü zaman üzerinde oynamaya yeten, dans eden bir figürdür. Tıpkı adını telaffuz ederken olduğu gibi: Ebrû! Belki de bu yeryüzünde hiçbir sanat, adıyla bu kadar bağdaşmamış, bu kadar iç içe geçmemiştir. Suyun yalınlığı, renklerin düğünü, insanın duyguları, tabiatın kusursuzluğu ebrû sanatında buluşur. Ebrû, fikre düştüğü ilk andan, gözle buluştuğu son ana kadar kendine has mistisizmini asla yitirmeyen bir ifade şeklidir.¹

Ebrû, geçmişten günümüze değişik şekillerde ifade edilmiş, tanımlanmıştır.² Günümüze ulaşmış mevcut örnekler ve yazılı kaynaklar dikkate alındığında Türkistan menşeli olduğu kabul edilen Ebrû’nun ilk defa nerede ve kimler tarafından yapılmaya başlandığı konusu hâlâ netlik kazanmış değildir.³ Ebrû sanatı, gerek tarihi, gerekse tekniği açısından olağanüstü bir sanattır. Bu tekniklerin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir. Türkistan’da ortaya çıkan Ebrû sanatının,⁴ Buhara şehrinde

¹ Hikmet Barutçugil, *Türklerin Ebrû Sanatı*, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2007, 13.

² Gülay Ayyıldız, *Ebrû Sanatının Kumaş ve Deri Üzerine Aktarılıp Performans Özelliklerinin Araştırılması ve Modadaki Örnekleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta 2015, 3.

³ Hicabi Gülgen, “Türk Ebrû Tarihi’nde Ustalar ve Üslup Değişimi,” *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 25, 2016, 154.

⁴ Şemsettin Ziya Dağlı, “Geleneksel Türk Ebrûsunun Kimyası, Zamanlaması ve Felsefik Bağlamda Soyut Sanatla İlgisi,” *Akdeniz Sanat Dergisi*, Sayı: 9, 2012, 37.

doğup buradan da göçler aracılığıyla İran, Hindistan ve Anadolu'ya geldiğine inanılmaktadır.

İnsanların ebrû sanatı hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadığı için bu sanatın herkes tarafından bilinmemesi olağan bir hal almıştır. Ayrıca insanların ebrû sanatını öğrenmesi özel ilgi ve sabır gerektirir.

Ebrû sanatının, nerede ve ne zaman başladığı henüz kesin olarak bilinmemekle birlikte,⁵ el sanatlarında kâğıt bezeme sanatında önemli bir yeri olan ebrûnun çok eski tarihli el yazması kitaplarda yan kâğıdı olarak rastlamakta mümkündür.⁶

Kâğıt süsleme sanatlarımızın en önemlilerinden biri olan ebrû,⁷ hangi tarihten beri bilindiğini net olarak söylemek, bugün için imkânsızdır; böyle bir belgeden mahrumuz. Gerçi çok eski tarihli kitap ciltlerinde bile yan kâğıt (kapak ile kitabı birbirine bağlayan kâğıt) olarak ebrûyu görmekteyiz. Yine eski bir murakkanın (albüm) içindeki yazı kıt'alarının etrafında pervazlara yapıştırılmış ebrû kâğıtlarına da rastlamamız mümkündür. Bu eserlerin yazıldıkları tarih bilinse bile, bizim için ebrûya dair bir belge sayılamaz.

Böyle eski yazmalar, yüzyıllar boyunca hiç değilse birkaç defa tamir görüp yenilenmiştir. Bu ebrû kâğıtlarının da o tamir sırasında konulmuş olması muhtemeldir; yani kitabın tarihinden çok sonraya ait olabileceği akla gelir. Şu halde, ancak üzerinde yazıldığı tarih kayıtlı olmak şartıyla bir hat örneği ihtiva eden ebrû kâğıtları, zamanı göstermek bakımından bir vesika hükmündedir. Hafif ebrû denilen ve üstüne bilhassa yazı yazılmak için soluk renklerle yapılan ebrû kâğıtlarında rastlanacak tarihler bu bakımdan önem taşır. İşte o zaman "bu ebrû kâğıdı şu tarihte yapılmıştır" diyebiliriz.

Şahsen görebildiklerimiz içinde tarihi olan en eski ebrû kâğıdı 962 H.(1554) yılına ait bir Malik-î Deylemi yazısıdır. Kaldı ki hafif ebrû bu sanatta hemen varılacak bir merhale değildir. Bu kıvama gelinceye kadar bir hayli zaman geçmiş olmak icap eder. Hal böyle olunca, ebrûnun başlangıç tarihini bulmak için hiç değilse On beşinci Asır'a kadar inilebilir. İsviçre'de yayınlanan "Palette" mecmuasında Türk Ebrûculuk Sanatı'nı Batı âlemine tanıtıcı bir makale yazan Sayın Mehmet Ali Kâğıtçı üstünde,

⁵ Hatice Tozun, Gözde Uzunca, "Ebrû Sanatının Tekstilde Kullanımı", *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Sayı:12, 2015, 94.

⁶ Osman Göktaş, *Geleneksel Ebrû Boyama Teknikerinin Mobilya Üst Yüzeylerine Uyarlanmasıyla Yeni Bir Mobilya Üst Yüzey Tarzının Geliştirilmesi*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2007, 3-4.

⁷ Sümeyye Gülaçtı, "Bahtiyar Hıra'nın Ebrû Sanatına ve Eğitimine Katkısı", Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2012, 9.

1447 tarihli bir yazının bulunduğu ebrû kâğıdının Topkapı Sarayı Müzesi'nde görüldüğünden bahsediyorsa da numarası verilmediği için tespiti mümkün olmamıştır. Kitap sanatları hakkında en eski kaynak eserlerimizden olan Menakıb-ı Hünerveran'da ki 995 H. (1586) Gelibolulu Mustafa Ali bey tarafından yazılmıştır. Hat, tezhip, minyatür, cilt, oyma gibi sanatlardan ve onlarla meşgul olan kimselerden, Herat'da yetişenlere kadar söz edildiği halde, ebrûculuktan ve ebrûculardan tek kelime olsun bahsedilmeyişi, doğrusu halledilir muammalardan değildir. Netice olarak, kütüphanelerde ebrûculuğa dair eski bir yazma kaynak ele geçirilmedikçe, bu mesele çözülmeyen kalacağa benzemektedir.⁸

Farsça kökenli “ebr” ve “ebrî” sözcüklerinden türemiş olan “Ebrû” sözcüğü; “kaş” ve “bulut” anlamına gelmektedir. Şemseddin Sami Bey, "Kamus-ı Türki" adlı eserinde “Ebrû” sözcüğünün Çağatayca'da “Ebre” şeklinde kullanıldığını ifade etmiş “*cüz ve defter kabı yapmak için kullanılan hare gibi dalgalı ve damarlı renkli kumaş, kâğıt vb.*” olarak tanımlamıştır. Çağatayca bir kelime olup, ebrî' ye yakın bir tarif getirmektedir.⁹ Geleneksel kâğıt süsleme sanatlarımız içerisinde önemli bir yeri olan Ebrû Sanatının ilk kez ne zaman nerede uygulandığı kesin olarak bilinmemekle beraber; "Kamus-ı Türki" isimli eser, Ebrû Sanatının geçmişinin Türkistan Çağatay Devri'ne (XV. Yüzyıl) kadar uzanabileceğini düşündürmektedir.

Ebrû Sanatının tarihsel geçmişi hakkında bilgi veren çeşitli eserler bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan, “Mecmuatü'l Acaib” adlı eserde yer alan 1519 tarihli “Ebrû” örneği bilinen en eski örneklerdendir. Bunun yanı sıra Topkapı Sarayı'nda bulunan ve 1539-1540 yıllarına tarihlendirilmiş olan, Arifi'nin “Guy-i Çevgan” adlı eserinin her yaprağının “ebrû” ile süslenmiş olduğu bilinmektedir. Ebrû Sanatı hakkında bilgi veren bir diğer eser ise, 1608 yılında yazılmış olan, “Tertib-î Risale-î Ebrî” adlı eserde¹⁰ ismi verilen ve Ebrû yapımında kullanılan araç-gereçler ve uygulama yöntemleri hakkındaki bilgileri içeren eserdir.

Geleneksel Türk Ebrû Sanatı yüzyıllar boyunca hat, minyatür, tezhip ve cilt sanatlarının yardımcı veya tamamlayıcı ögesi olarak kullanılmıştır. Geleneksel üslupta

⁸ M. Uğur Derman, *Türk Sanatında Ebrû*, Ak Yayınları, 1977, 6-7.

⁹ A. Saim Arıtan, “Türk Ebrû Sanatı ve Bugünkü Durumu”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 441.

¹⁰ Nursel Karaca, “Ebrû: Suya Akseden Düşler”, *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 5, 2015, 43; Meltem Cansever, “Suda Şekillenen Renklerle İlahi Düzene Ulaşmak Ebrû Sanatı”, *Aylık Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, Sayı: 44, Ankara Kasım 1996, 150.

uygulanmış olan, rengârenk mermer damarlı, hareli ve çeşitli çiçek motifleri ile bezenmiş ebrû kâğıtları kitap ciltlerinin iç kapak ve dış kapaklarında, hat, minyatür ve tezhip ile süslenmiş kitap sayfalarında fon ve bordür şeklinde bir süsleme ögesi olarak kullanılmıştır.

Günümüze ulaşan ve Geleneksel Türk Ebrû Sanatının seçkin örneklerini temsil eden, “ebrû” ile ciltlenmiş (süslenmiş) el yazması eser ve kitap ciltleri incelendiğinde, cilt kapağının mukavva ile oluşturulmasının ardından meşin deri ile kaplanmış olduğu ve deri ciltlerin dış ve iç kapaklarının “ebrû” kâğıdı ile süslenmiş olduğu görülmektedir.¹¹

Ebrû, geçmişte cilt ve hat sanatına yardımcı bir sanat dalı olarak kullanılmıştır. El yazması kitapların ciltlerinde yan kâğıt olarak, hat sanatında ise yazıların iç ve dış pervazlarında kendine yer bulmuştur. Hafif ebrû olarak bilinen ebrû çeşidi yazılara genellikle zemin oluşturmak için tercih edilmiştir. Ferman muhafazası olan ve kubur tabir edilen kutuların süslenmesinde de ebrû kâğıtları kullanılmıştır. Ayrıca resmi devlet belgeleri ile çeşitli anlaşmaların yazıldığı özellikle ince desenli kâğıtların zemin olarak tercih edildiği bir kullanım alanı bulmuştur. Bunun nedeni ise kâğıtlar üzerinde oluşabilecek herhangi bir tahrifatı önlemek içindir. Ebrû, İpek yoluyla Orta Asya’dan Anadolu’ya gelmiş,¹² Türkistan’da Buhara’dan yola çıkmış, İran üzerinden Anadolu’ya gelmiştir. Eski tarihli kitapların cilt kapaklarının içlerinde, yan kâğıdı olarak kullanılan ebrûnun cildin kitabın yazım tarihinden daha sonraki bir tarihte onarılması sırasında yapıştırılmış olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulduğunda ebrûların yapım tarihi konusunda kesin bir tarih söylemek mümkün değildir. Bir ebrûnun yapım tarihinin kesin olarak söylenebilmesi için ancak ebrû üzerine tarih atılarak yazı yazılmış olması gereklidir.

Orta Asya’da, İran’da ve Türkiye’de yapılan ebrûların kökeni hakkında bugün pek bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu’nda bu tür dekoratif kâğıtların çokça kullanıldığı, siyasi ve idari hayatta önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Belge niteliği taşıyan ilk eser günümüz ebrû sanatçılarından Hikmet Barutçugil’in belirttiği Topkapı Sarayı’nda yer alan 1447 tarihli ebrûdur. Bir diğer eser

¹¹ Ebrû Alparslan, “Ebrû” ile Ciltlenmiş El Yazması Eser Ciltlerinin İncelenmesi”, 2013, 369-370.

¹² Hacer Nurgül Begiç, “UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesinde Yer Alan Geleneksel Türk Ebrû Sanatında Yeni Yorumlar”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 40, 2016, 590.

de 1519 tarihli İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde yer alan Mecmuatu'l Acaib adlı eserdir.

1539 tarihli Ârifi'nin Gûy-i Çevgân adlı eserinde yer alan ebrûlar ise sayfa kenarlarındadır. Uğur Derman koleksiyonunda bulunan, Malik-i Deylemî'ye ait bir kıtanın yazıldığı, 1554 tarihli ebrûnun da hangi ebrûcuya ait olduğuna dair bir bilgi mevcut değildir. 1595 tarihli Fuzuli'nin Hadikatü's-Süeda (Mutluluklar Bahçesi) adlı eserinin yazma bir kopyasında en eski ebrû ustası Şebek Mehmet Efendi'nin üç adet hafif ebrûsu yer almaktadır. Bu ebrûlardan birincisi somaki ebrû, ikincisi sarılı grili ebrû, üçüncüsü ise çark-ı felek ya da gel-git ebrû arası bir ebrûdur.

Türk ebrûsu ile ilgili yazılı belge olarak nitelendirebileceğimiz XVII. yüzyıl başlarına ait 1608 tarihli Tertib-i Risale-i Ebrî adlı eser ise ebrû sanatı hakkında barındırdığı bilgiler ve bu sanatın en az 500 yıllık bir geçmişi olduğu konusunda bize iyi bir kaynak oluşturmaktadır. Bu eserin içinde ebrûya ait bilgilerin dışında ahar ve kâğıt boyamaya ilişkin bilgiler de mevcuttur. Bir başka kaynakta ise bu eser, 1595 tarihi ile belirtilmektedir. Tertib-i Risale-i Ebrî'de adı geçen ve lakabı Şebek olan ebrûcu bugüne kadar tespit edilebilmiş en eski ebrûcumuzdur. Aynı zamanda Şebek Mehmed Efendi Tertib-i Risale-i Ebrî isimli kitabıyla ebrû yapımını belgeleyen kişidir.¹³

Ebrû, kıvamlı suyun üzerine gül dalı ve at kılından oluşan fırçalar yardımıyla, sığır ödü eklenerek ayarlanmış, suda erimeyen ve çökmeyen boyaların serpilip, kâğıda alınmasıyla oluşan kâğıt süsleme sanatıdır. Kâğıt yüzeyinde buluta benzeyen şekiller oluştuğu için bu sanata bulutumsu anlamına gelen Farsça 'ebrî' adı verilmiştir. XX. Yüzyılın başlarına kadar ebrî adıyla anılan bu sanatın ismi, daha ahenkli söylenişinden olsa gerek ebrû' ya dönüşmüştür. Bu dönüşümün çok eski tarihe dayanmadığını, büyük üstat Hezarfen Necmeddin Okyay'ın bu sanatın adı olarak ebrî' yi kullanmasından da anlaşılmaktadır. Su yüzeyindeki şekillerin kısmen kaşa benzemesinden dolayı bu sanata Farsça 'ebrû' kelimesinin özellikle kullanıldığını söyleyenlerde vardır. Fakat Şemseddin Sami Bey kaş anlamına gelen ebrû için ayrı bir madde açarken, sanat manasındaki "ebrû" yu şöyle açıklamıştır:

¹³ Pınar Toktaş, "Türk Ebrû Sanatçılarının Kronolojik Olarak İncelenmesi", *Akdeniz Sanat Dergisi*, Sayı: 9, 2012, 125-126.

‘‘ Ebrû [Aslı Farsça ebrî, bulut renginde ve daha doğrusu Çağatayca ebre: roba yüzü, kürk kabı.] Hare gibi dalgalı veya damarlı kumaş, kâğıt vesaire.. Cüz ve defter kabı yapmak için kullanılan renkli kâğıt’’. Şemseddin Sami Bey bu kısa ama özlü yorumuyla aslında ebrûnun geçmişini ve tarih içinde ebrûya bakış açısını da özetler gibidir. Kelimenin kökeninin Çağatayca’ya dayandığını söyleyerek aslında bu sanatın Türkistan’da Çağatay devrine (XV. asır) kadar uzanabileceğini akla getirmekte, cüz ve defter kabı yapmak amacıyla kullanıldığını kaydederek de bu işin renkli kâğıt üretmek maksadıyla ortaya çıktığını ve böyle uygulanmaya geldiğini nakletmektedir.¹⁴

Yardımcı/Yan Kitap Sanatları içinde yer alan ve ‘‘En eski Türk kâğıt süsleme sanatlarından biri’’ olarak bilinen Ebrû, eski zamanlardan bu güne tamamen bir sanat olarak değil de daha çok kitap sanatlarının tamamlayıcı bir ögesi olarak görülmüştür. Ebrû, kitre ya da benzeri kıvam artırıcılarla yoğunluğu artırılan sıvı üzerinde güneşten etkilenmeyen, asit ve benzeri yabancı maddeler içermeyen doğal boyaların su üzerine serpilmesiyle elde edilen desenlerin, sıvının üzerine kapatılan kâğıda temas ettirilmesiyle gerçekleştirilen bir kâğıt bezeme sanatıdır. Ebrû yapan sanatçılara son dönemlerde, ebrûzen tanımlaması yapıldığı da görülmektedir. Ancak ebrû sanatında temel taşlarından biri olan M. Uğur Derman’ın 1977 yılında yayınladığı ‘‘Türk Sanatında Ebrû’’ adlı kitabında ebrû yapanlar için ebrûcu ve ebrû ustası terimi kullanılmıştır. Yine ‘‘Osmanlıların Renk Cümbüşü: Ebrûculuk’’ adlı makalesinde ebrû sanatkârı ibaresini kullanılmıştır.¹⁵

Ebrû sanatı yakın zamana kadar hat ve cilt gibi sanatlarımızın yan unsuru olarak kullanılıyordu. Hattatlar ‘‘Hafif Ebrû’’ diye tabir edilen ebrû çeşidi üzerine hat yazar ve bu yazılar etrafına yine ebrûdan oluşan iç ve dış pervaz yapılırdı. Diğer yandan mücellitlerde kitap ciltlerinde yan kâğıdı olarak yine bu sanatın örneklerinden faydalanırlardı. Lakin ebrû günümüzde hat, tezhip, minyatür gibi sanatlarla birlikte bir sanat eseri olarak mekânları süslemektedir.

Sanat tarihçilerinin çıkış noktası Uzak Doğu veya Orta Asya olarak belirttikleri ebrû sanatına en çok hizmet etmiş olan Türklerdir. Ebrû’nun bir Türk sanatı olduğunun en büyük göstergesi ise bütün dillerdeki ebrû terminolojisinde ki ebrû kelimesinin

¹⁴ Ö. Faruk Dere, *Ebrû Sanatı, Tarihçe, Malzeme, Uygulama*, İSMEK Yay., Branş Kitapları Serisi, İstanbul 2007, 14.

¹⁵Neval Karakuş Sakin, ‘‘Kumlu Hatip Ebrû Örnekleri’’, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 32, Kayseri 2012, 215.

Türkçe olmasıdır. Ebrû'nun Herat'ta ortaya çıkıp oradan Orta Asya, Hindistan ve Türkiye'ye ulaştığı anlaşılmaktadır.¹⁶ Ayrıca "Türk kâğıdı" olarak bilinmesi de buna örnek gösterilebilir.

Bir kâğıt sanatı olarak kullanılan ebrûnun hangi tarihlerde yapıldığını söylemek mümkün değildir. Ebrûnun tarihi serüveni göz önünde bulundurulacak olursa; Anadolu'da yapıldığı bilinen en eski ebrûların XVI. yüzyıla' a ait olduğunu görmekteyiz. Bu şekilde tarih atılan ebrû örneklerinin kim veya kimler tarafından yapıldığını söylemek mümkün değildir. Ebrû sanatının İstanbul'a gelişi XV. ve XVI. yüzyıla dayanır.¹⁷ Buna örnek verecek olursak; İstanbul Üniversitesi kütüphanesinde bulunan "Mecmuatü'l-Acaib"dir. Bu eserde Hafif Ebrû zeminler üzerine "Fakir Ali el-kâtip, Fakir Ali ve el-Fakir Mir Ali" imzasıyla yazılmış ta'lik yazılar mevcuttur. İmzaların sahibi, hattatların kiblesi diye adlandırılan Herat'lı Mir Ali Kâtip'tir ve Malik-i Deylemi'nin hocasıdır. Miladi 1519'da öldüğü bilinen Mir Ali Katib'in kullanmış olduğu bu ebrûlar en geç bu tarihe ait olabilir.

Diğer bir örnek ise Topkapı Sarayı'nda bulunan Arifi'nin 1519 tarihli "Guy-i Cevgan" adlı eserindeki ebrûlardır.¹⁸ Dalgalı, damarlı kumaş veya kâğıt, su üzerindeki nakıştır. Kitre, denizkadayıfı, ketentohumu, salep gibi maddelerle kıvamı artırılmış su yüzeyine fırça yardımı ile serpilmiş boyalar ile elde edilen şekildir. Bu kelimenin aslı Farsça kökenli olup, bulut manasına gelmektedir. Orta Asya dillerinden olan Çağatayca manası ise elbise yüzü, kürk kabı ya da kâğıt anlamına geldiği de söylenmektedir. Türk ebrû sanatının tarihsel gelişimi göz önünde bulundurulduğunda¹⁹, XVI. asır başlarında ipek yolu vasıtası ile İran'a gelmiş ve 'bulutumsu' anlamına gelen ebrû ismini almıştır. Bu isim Türkçe de ise ebrû veya ebrû olarak ifade edilmiştir. Ebrûculuk Türklerde bir hayli gelişme göstermiş ve tezyini el sanatlarımız arasında yerini almıştır ve usta-çırak ilişkisi içerisinde sürdürülerek günümüze kadar köklü bir sanat olarak gelmiştir.²⁰

¹⁶ Gülgen, 155.

¹⁷ Osman Mutluel, "Sanat Felsefesinde Estetik Obje Çözümlemesi Açısından Ebrû Sanatı", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/11 Fall 2014, 419-428, Ankara-Turkey.

¹⁸ M.Sadreddin Özçimi, "Ebrû", *Bigsad*, Nisan 2010, 21.

¹⁹ Hatice Sarı, *Mustafa Düzgünman'ın Ebrû Sanatına ve Eğitime Katkısı*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2008, 14.

²⁰ Abdulkadir Yılmaz, *Türk Kitap Sanatları Tabir ve Istılahları*, Damla Yay, İstanbul 2004, 77-78.

1.2. EBRÛ SANATINDA KULLANILAN MALZEMELER

Türk ebrû sanatında kullanılan malzemeler tamamen doğaldır, yani kimyasal vb. hiçbir malzeme kullanılmaz. Ebrûnun tekne içerisindeki sıvısını, ‘kitre’ diye adlandırılan doğal bir bitki ile hazırlıyoruz. Kitre, geven bitkisinin kökünden elde edilen ve suda eritilerek yoğun halde kullanılan sıvı bir maddedir. Bunun yanı sıra salep, deniz kadayıfı vb. maddeler ile de kitreyi oluşturmak mümkündür. Boyalar da ise naturel kök boya ve toprak boyalar tercih edilir. At kuyruğu kılından hazırlanan fırçalar ve şekil vermek için kullanılan madeni uçlu bizler, ebrû teknesi, kaliteli kağıt vs .Bir de boyaların kitre üzerinde birbirine karışmasını önleyen ve su yüzünde boyanın açılmasını sağlayan sığır ödü kullanılır.²¹

A. Boyalar

Çamlıca Toprağı: İstanbul’un Çamlıca Tepesi’nde bulunan kırmızı renkteki topraktır. Ezildiğinde tütün rengine benzeyen mat bir renk ortaya çıkar. İsten elde edilen ve bu yüzden hafif olan siyah boyaya katılır. Serpme boyası olarak kullanıldığı gibi, akan boyaları ıslah etmek için de kullanılır.²²

Lahor Çividi: Lahor çividi ve bebe çividi adı ile de bilinen²³ ve küçük çocukların ağızlarında oluşan aft hastalığının tedavisi için kullanılan ilacın ana maddesidir. Gevrek ve serttir. Bitkisel olup bir o kadar da güçlü bir boyadır.²⁴

Çivit otu adında bir bitkiden elde edilen bu boya hem mürekkep yapımında hem de ebrû yapımında kullanılır.²⁵

Bodur bir çivit ağacın yapraklarından elde edilen ve genellikle kumaşlara mavi rengi vermek amacıyla kullanılır. Ebrûculukta çokça kullanılan Lahor çividi Pakistan’ın Lahor kentinde yetişmektedir. Bu nedenle de Lahor ismini buradan almaktadır.²⁶

Çamaşır Çividi: Beyaz giysiler için ağartıcı olarak kullanılan mavi tozdur.²⁷

²¹<https://www.kileci.net/soylesi.pdf> erişim tarihi: 15.11.2017.

²² Özçimi, 26.

²³ Gülaçtı, 28.

²⁴ Özçimi, 26.

²⁵ Yılmaz, 200.

²⁶ Gülseren Sönmez, *Gelenekselden Günümüze Ebrû*, İnkılap Yay, İstanbul 2007, 19-20.

²⁷ Özçimi, 26.

Beyaz: Üstübeç. Yağsız olanı beyaz boya yapmak için, ‘‘ litopon üstübeci’’ denen yağlı olanı da nefli boya da kullanılır.²⁸

Siyah: İsten yapılır. Hafif olduğu için çamlıca toprağı ile birlikte kullanılır.²⁹

Sarı: Oksit sarı. İnorganik bir pigmenttir.³⁰

Aşı boyası: Oksit sarı. İnorganik bir pigmenttir.³¹

Özellikle Anadolu’da evlerin dış duvarlarını boyamak için kullanırlardı. Doğal mineral pigmentlerden elde edilen, koyu kırmızı, kahve, sarı, mor ve turuncu renklerde, suda eriyen toprak boyalardır. Ebrûda da kullanılır. İçine ilave edilen demir hidroksit miktarına göre de pas sarısı, koyu esmer veya kızıl bir renk alır. Buna aşıboyası da denir.³²

Kahverengi: İnorganik bir pigmenttir.³³

Kırmızı: Su ile karışabilen pigment kırmızısıdır. Bir organik pigmenttir.³⁴

B. Tekne: Ebrû teknesi, içinde ebrû yapılan ağaç, alüminyum ve çinkodan olmak üzere üçe ayrılır. Tekne kenarlarının düzgün ve kıvrık olması gerekir. Bunun nedeni ise kâğıda alınan ebrûnun teknedeki sıyrıldığı zaman zarar görmesini engellemek için yapılır.³⁵

Su yüzeyinde yapılan bir sanat olan ebrûda akla gelen ilk malzemelerden içine kitreyi koyacağımız teknedir. Eski zamanlarda tekneler (çidene) budaksız çam ağacından yapılır; su sızdırmaması için de ziftle kaplanırdı. Günümüzde ise paslanmaz olarak bilinen çelik esaslı metal malzemeden yapılmaktadır. Alüminyum, galvaniz gibi malzemelerden de yapıldığı gibi cam, pleksi hatta plastikten dahi olabilir.

Ancak plastik türevi malzemelerde yüzey gerilimi metalden yapılmış teknelere nazaran daha farklı olmakta ve ebrû kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebepten dolayı metal tekneler tercih edilmiştir. Teknenin ölçüleri ekseriyetle kâğıt

²⁸ Özçimi, 26, Gülaçtı, 29.

²⁹ Özçimi, 26.

³⁰ Özçimi, 26, Gülaçtı, 29.

³¹ Özçimi, 26.

³² Yılmaz, 19.

³³ Özçimi, 26, Gülaçtı, 29.

³⁴ Özçimi, 26.

³⁵ Sönmez, 29-30.

ölçümüzle aynıdır. Tekne ebatları, standart kâğıt ölçüsü olan 70x100 cm, 50x70 cm, onun da yarısı 25x35 cm ebadına uygun olarak belirlenmiştir.

Burada tekne ebadının kâğıt ebadından yarımşar santim büyük olmasına özen gösterilmesi gerekir. Mesela 35x50 cm ebatlarında bir kâğıt ebrûlanacak ise tekne ebadı 35,5x50,5 olmalıdır. Kâğıdımızın tekneden rahatlıkla çıkarılabilmesi için bu yarım santimlik boşluk büyük önem arz eder. Teknelerin derinliği 5–6 cm olmalı, ebrûlanan kâğıt tekne kenarına sıyrılarak çıkarıldığından tekne kenarları kâğıdı çizmeyecek şekilde tesviye edilmeli veya kenar sacı geriye kıvrılarak pürüzsüz bir yüzey elde edilmelidir. İlk defa kullanılacak hazır krom tekneler kullanılmadan önce sıcak suyla çok iyi yıkanarak yağdan arındırılmalıdır.³⁶ Daha çok 50x35x5 ebatlarında olan ve isteğe bağlı olarak çeşitli boyutlarda da yaptırılabilir.³⁷

C. Kitre: Türkiye, İran, Kafkasya ve Afganistan'da yetişen bir bitkiden elde edilir. Kitre yabancı olarak kendiliğinden yetişen geven otunun gövdesinden çıkan sıvının hava ile teması sonucu kemikleşen bir tür sıvıdır.³⁸

Günümüzde daha çok İç Anadolu Bölgesindeki Erciyes dağı etrafında yetişen geven bitkisinden elde edilir. Ebrû yapımında suyun yoğunluğunu artırmak adına ve ilaç sanayinde de kullanılmaktadır.³⁹

Boyanın suyun yüzeyinde kalmasını sağlayan kitre, kâğıda kolayca geçmesi için de önemli bir maddedir. Anadolu'da yetişen ve farklı çeşitlerde elde edilen, gövdelerinden sızarak hava ile temasları sonucu katılaşıp beyaz ya da krem rengini alan bitki çeşitleridir.⁴⁰

D. Sığır Ödü: Sığır ya da başka hayvanlardan elde edilen bu madde, kitreli suyun yapışkan özelliğini, yani yüzeysel gerilimini azaltıp, boyanın kitre üzerinde açmasını sağlar.⁴¹

Kitre üzerinde boyaların açılmasını sağlayan ve ebrû yapımında çokça kullanılan öd, boyaya yapışkanlık veren, sığır ve koyundan elde edilen bir maddedir.⁴²

³⁶ Dere, 42-43; Arıtan, 444.

³⁷ Göktaş, 9.

³⁸ Barutçugil, 250.

³⁹ Sönmez, 24.

⁴⁰ Göktaş, 7.

⁴¹ Özçimi, 26.

E. Neft: Önceleri Eğriboz adasından gelen çam nefti kullanılırdı ancak artık bulunmadığından dolayı tabii olanı kullanılmaktadır. İstenilen sonuç elde edilene kadar damla şeklinde katılır.⁴³

F. Firça: Bu fırçalar atın kuyruk kıllarının gül dalına sarılması ile yapılır. Bu nedenle yağlı boya vb. fırçalar ebrû yapımında kullanılmaz.⁴⁴

Ebrûda kullanılan fırçalar özel olarak hazırlanır.⁴⁵ Boyaları teknenin yüzeyine serpmeye kullanılan fırçalar, naylon veya sağlam bir ip ile bağlanarak elde edilir.⁴⁶ Ebrûcu ekseriyetle kendi fırçasını kendisi yapar.⁴⁷

G. Taraklar: Ebrûcular taraklı ebrû yapmak için kendi tarafından belirli aralıklarla yapılmış tarakları olmalıdır. Bu taraklar “boncuk iğnesi” denilen ince iğnelerin veya tellerin düz bir tahta üzerine bir şekilde çakılarak, yapıştırarak ya da sıkıştırılarak yapılmasıyla elde edilir.⁴⁸

Boyalara desen vermede kullanılan, farklı boy ve şekillerde olup ebrû yapan kişi tarafından yapılan ebrû gereçlerindedir. İnce ve uzun bir çita üzerine paslanmaz çelik tellerin belli aralıklarla dizilmesi sonucu yapılır.⁴⁹

Taraklı ebrû yapmak için teknenin ebatlarına göre rezistans teli, iğne vb. paslanmaz tellerden yapılan seyrek ve sık olmak üzere iki şekilde hazırlanır.⁵⁰

H. Bizler: Bizler farklı kalınlıktaki tellerden ve ya çivilerden imal edilir. Ancak paslanmaz malzemedен olmasına dikkat edilir.⁵¹

Ebrû sanatında ince, orta ve kalın olmak üzere birkaç çeşitten oluşan bizler günümüzde çeşitli kalınlıklarda uçları olan ve boya damlatma, çiçekli ebrû vb. yapmada kullanılır.⁵²

⁴² Göktaş, 8.

⁴³ Özçimi, 26.

⁴⁴ Özçimi, 27.

⁴⁵ Arıtan, 445.

⁴⁶ Göktaş, 10.

⁴⁷ Sönmez, 30.

⁴⁸ Özçimi, 27.

⁴⁹ Göktaş, 11.

⁵⁰ Yılmaz, 327.

⁵¹ Özçimi, 27.

⁵² Yılmaz, 31.

Hatip, çiçekli, gelgit ebrû yapımında kullanılan ve muhtelif ebatlarda, ağaç dallarına takılarak elde edilir.⁵³

1.3. EBRÛNUN YAPIMI

Tekne içindeki kitre ve ya benzeri sıvının ayarı yapıldıktan sonra, ebrû yapımına başlamadan önce boyaların ayarı yapılır. Boyalarda öd ayarı yapıldıktan sonra ebrû yapımına geçilir. Tüm ebrû çeşitleri tek teknede yapılır. Çiçekli ebrûlar dışındaki kitrenin kıvamı diğer ebrû çeşitlerine göre farklılık gösterse de, çiçekli ebrûlarda kitrenin ayarlanması gerekir. Çiçekli ebrû yapılan bir tekne de, hafif ebrû ve diğer bütün ebrûlar denenebilir.

Ebrûların genelinde fırça yardımıyla yapılırken kumlu ebrû da bu farklıdır. Kumlu ebrû genellikle bir biz yardımıyla yapılır. Ekseriyetle her mevsim yapılan ebrû, gerçek manada kaliteli ve memnun edici ebrûların çıkabilmesi için 18-20 C arası bir sıcaklığın altında olması gerekir.⁵⁴

Abrû (su yüzü) bu gelenekli sanatın en kısa tanımıdır. Kıvamı artırılmış suyun üzerine, içerisine öd ve su ilave edilerek hazırlanan boyaların serpilmesi ile ebrû yapımına başlanır. Yüzeyde meydana gelen renk damlaları uygulanacak desene göre ya alınır ya da bir biz, tarak gibi malzemeler yardımıyla desen oluşturulur. Bu türdeki ebrûlara zemin ebrûsu denilir. Zemin tek renk veya çok renkli de olabilir.⁵⁵

Bu yapılan ebrûlar üstüne çeşitli ebrû motifleri (hatip gibi) ve çiçekli ebrûlar da yapılabilir. Desen oluşturma işlemi bittikten sonra, emici bir kâğıdı boyalı yüzey üzerine yatırma işlemi yapılır. Boyalar kâğıda yapıştıktan sonra kâğıt tekneye sıyrılarak alınır ve⁵⁶ son olarak önceden hazırlanan kurutma tezgâhına kuruması için bırakılır.⁵⁷

1.4. EBRÛNUN ÇEŞİTLERİ

A. Battal Ebrû: Ebrûnun bilinen en eski tarzıdır. Diğer desenler battal zeminden çıkar. Bu zemine diğer bir deyişle ebrûnun atası diyebiliriz. Boyalar kitrenin yüzeyine,

⁵³ Göktaş, 10.

⁵⁴ Özçimi, 27.

⁵⁵ Y. Selim Erdiç, *Ebrû Sanatının Farklı Materyaller Üzerine Uygulanması*, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta 2014, 17.

⁵⁶ Barutçugil, 247.

⁵⁷ Göktaş, 12-13.

fırça yardımıyla serpilir. Ardından hiçbir müdahale yapılmadan kâğıda alınır.⁵⁸ Kumlu ebrûnun dışında bütün ebrûların ilk yapım aşamasıdır.⁵⁹ Bu ebrû çeşidi en eski ebrû olarak kabul edilir ve bu tarza da ‘‘Tarz-ı Kadim’’ ebrû denir⁶⁰ veya kısaca battal ebrûda denir.⁶¹

B. Neftli Battal: Birkaç damla neft (yağ içeren çözücüler, daha çok çam terebentinı) ilave edilmiş boya tekneye serpilerek elde edilir. Hareli bir görüntü verir.⁶²

Battal ebrûnun son atılan rengi neft damlatılarak hazırlanmış boya ile yapılır. Kitaplarda, el yazması eserlerde yan kâğıdı olarak ve ya levha kenarında dış pervaz olarakta kullanılır.⁶³

Teknede hazırlanan battal, gel-git ve şal gibi zeminler üzerine son renk olarak farklı renkte veya aynı renkte içine çam terebentini damlatılmış boyanın atılması ile oluşturulan ebrû çeşididir.⁶⁴

C. Gel-Git Ebrû: Battal zeminden sonra biz yardımı ile teknenin kenarlarından paralel bir şekilde çizilmesi ile oluşur. Çizgi aralıkları ve genişlikte farklılık gösterebilir. Kalın uçlu bizler geniş alanlarda, ince uçlu bizler ise daha çok dar desenlerde kullanılır.⁶⁵ Levha kenarlarında ara pervaz olarakta kullanılır.⁶⁶ Bu ebrû çeşidine ‘‘taramalı ebrû’’ da denir.⁶⁷

D. Taraklı Ebrû: Battal zeminden sonra yada gel-git deseninin üzerine tarak yardımı ile elde edilen desenlere denir. Tarak gel-git zeminin aksi yönünde taranır. Bu taraklar düz çekildiği gibi ‘S’ şeklinde de yapılabilir.⁶⁸

Battal ebrû veya gel-git ebrûsu yapıldıktan sonra, tarak enine veya boyuna bir baştan bir başa çekmek sureti ile elde edilir.⁶⁹

⁵⁸ Barutçugil, 255.

⁵⁹ Özçimi, 27.

⁶⁰ Göktaş, 13.

⁶¹ Yılmaz, 25-26.

⁶² Barutçugil, 260.

⁶³ Özçimi, 27.

⁶⁴ Yılmaz, 258.

⁶⁵ Barutçugil, 264; Erdinç, 20.

⁶⁶ Özçimi, 28.

⁶⁷ Göktaş, 15.

⁶⁸ Barutçugil, 266; Erdinç, 22.

⁶⁹ Yılmaz, 327.

E. Bülbül Yuvası: Genellikle ufak taneli battal ebrû yapımından sonra dıştan içe doğru bir şekilde (genellikle 3-5 cm çapında) spiraller çizilerek yapılır. Bu tür ebrûlar bir biz yardımıyla tek tek yapılır. Ancak geniş aralıklı ve kalın uca sahip tarak veya tüm tekneyi kaplayacak taraklarla da bir seferde yapılabilir.⁷⁰

F. Serpmeli ebrû: İstenilen zemin yapıldıktan sonra açık renkli bir boya veya bir kaç boya ile yapılan desenlerdir.⁷¹

Battal ebrû zemininden sonra, öd ayarı az olan bir boya ile serpme şeklinde atılan ebrû çeşidine denir.⁷²

G. Kumlu Kılçıklı Ebrû: Kumlu ebrûnun en iyisi, doğal olan lahor çividi ile elde edilir. Bu boya madde yapısı itibari ile astarın üzerinde kendiliğinden çatlaklar oluşturur. Hattatlar genelde yazıların pervazlarında veya cetvel olarak kullanırlar. Teknenin ortasına bir biz yardımıyla damlatılarak başlanır. Bu işlem teknenin tümüne yayılana kadar devam eder. Birbirini iten boyalar sebebiyle boya çatlamaya başlar.⁷³

Kumlu ve kılçıklı ebrû su miktarının az ancak öd miktarının çok olduğu boya ile yapılır.. Boya açıldıkça her defasında tekrar damlatılır.⁷⁴ Bu işlem bittikten sonra ebrû kağıda alınır.⁷⁵

G. Hafif Ebrû: Genelde hattatların üzerine yazı meşk etmeleri için yapılan açık tondaki ebrûlardır. Boyaların içerisine su ve öd miktarları daha fazla konularak hazırlanan,⁷⁶ pastel renkli şal ebrûsudur.⁷⁷

I. Çift Baskılı Ebrû: Daha önce yapılan bir ebrûnun kuruduktan sonra yine başka bir desenle ebrûlanmasıyla elde edilir. İstenildiğinde ikiden fazla desen de kâğıda alınır.⁷⁸

J. Akkâse Ebrû - Yazılı Ebrû: Aynı zemin üstüne birden fazla baskı yaparak yazı veya desen elde edilen bir ebrû çeşididir. Bu ebrû çeşidi ilk olarak XVII. yüzyılda Hindistan Daccan da kullanılmıştır. Bu tür, hattatlar tarafından da sevilir. Daha çok

⁷⁰ Barutçugil, 279.

⁷¹ Barutçugil, 282.

⁷² Göktaş, 19.

⁷³ Barutçugil, 296-297.

⁷⁴ Göktaş, 16.

⁷⁵ Elhan, 35.

⁷⁶ Barutçugil, 300.

⁷⁷ Özçimi, 28.

⁷⁸ Barutçugil, 302.

hafif ebrû üzerine Arap zankı ile yapılmış sıvı; yazı ise kamyş ile yazılır ya da fırça yardımı ile sürülmek kaydı ile hazırlanır. Böylece hafif ebrûnun üzeri Arap zankı ile tecrit (kaplanmış) olur. Kuruduktan sonra ise yine teknenin üzerine daha koyu bir zemin atılarak kâğıda tatbik edilir. Böylece Arap zanklı olan yazı hariç diğer bütün yüzeyde atılan koyu renkteki battal ebrû mevcut olacaktır.⁷⁹

K. Hatip Ebrûsu: Ayasofya Camii hatiplerından olan Mehmet Efendi'nin çokça yaptığı ve kendi hat yazılarında kullandığı hasebiyle "Hatip Ebrûsu" denir. Hatip ebrûyu "iç içe damlatılmış renklerden meydana gelen daireleri şekillendirmek" olarakta adlandırabiliriz. Hatip ebrû aslında çiçekli ebrûlarında temeli sayılır.⁸⁰

L. Çiçekli Ebrû (Necmeddin Ebrûları): Merhum üstad Necmeddin Okyay'ın sıkça yaptığı ve birtakım yeni çiçekler geliştirdiği hasebiyle adı ile anılan ebrûlara denir.

Öncelikle hazırlanan bir battal zemin üzerine, biz yardımı ile damlatılan daire şeklinde ki boyalar yine biz yardımıyla şekillendirilerek yaprak ve çiçek desenleri oluşturulur. Bu şekilde bugüne dek lale, karanfil, sümbül, gelincik, papatya, menekşe gibi çiçekler yapılmıştır. Bu çeşitleme silsilesine papatyayı Mustafa Düzgünman dahil etmiştir.⁸¹

1.5. EBRÛNUN KULLANIM ALANLARI

A. Kitaplar

Ebrû kitap sanatlarının bir alanı olarak yer bulmuş, bazen bir murakkada yazı pervazı, bazen bir Kuran-ı Kerim'de cild yan kağıdı bazen de bir hat levhasının çevresinde iç ve dış pervaz olarak yer edinmiştir. Kullanılan bu ebrûların üzerlerine ezilmiş varak altın serpiştirilerek zer-efşanlı ebrû, hatib ebrûlarının dış sınırlarına da altın kontur çekilerek tahrirli ebrû meydana getirilmiştir.⁸²

B. Levhalar

Çiçekli ve akkâse formdaki ebrûların XX. yüzyılın başlarından itibaren gelişme göstermeye başlaması ve modern resim anlayışındaki soyut resim zevkinin gelişmesi,

⁷⁹ Barutçugil, 306-307.

⁸⁰ Barutçugil, 309.

⁸¹ Barutçugil, 314.

⁸² Dere, 22.

ebrûyu kitap ve yazı albümlerinin dışına çıkararak duvarları süsleyen bir plastik sanat hüviyetine bürümüştür.⁸³

C. Kitap Ciltleri

Ebrû sanatının ilk kez ne zaman uygulanmaya başlandığı hakkında kesin bir tarih vermek mümkün değildir. Ebrû, geçmişte cilt ve hat sanatına yardımcı bir unsur olarak kendine yer bulmuştur. El yazması kitapların ciltlerinde yan kâğıt olarak, hat sanatında ise yazıların iç ve dış pervazlarında kullanım alanı bulmuştur. Hafif ebrû olarak bilinen ebrû çeşidi daha çok yazılara zemin oluşturmak için tercih edilmiştir. Ayrıca resmi devlet yazışmaları ile çeşitli anlaşmaların yazıldığı özellikle ince desenli ebrûların zemin olarak tercih edildiği bir kullanım alanı bulmuştur. Bunun nedeni ise kâğıtlar üzerinde oluşabilecek bozulmayı önlemektir.⁸⁴

Geleneksel türk sanatımız hat ve cilt sanatlarının bir dayanağı olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu bilgiden yola çıkacak olursak hafif renklerle yapılan ebrû üzerine hat yazılır. En çok kullanım alanı bulunduğu yer ise ciltçiliktir.⁸⁵

D. Minyatür

Tarihimizde ebrû kâğıdı, yazı ve minyatürlerin etrafına iç ve dış pervaz olarak yapıştırılır, hudutları da altın cetvellerle örtülürdü. Son devirde yazı yerine çiçekli ebrû konularak cazip kompozisyonlarda vücuda getirilmiştir.⁸⁶

E. Diğer Kullanım Alanları

Tekstil sektöründe de çokça kullanım alanı bulan Ebrû sanatı, kumaşlarda, ev tekstili ürünlerde ve şal, fular, eşarp gibi günlük kullanım alanlarında da yerini almıştır.

Ahşap ürünlerinde ise daha çok hediyelik eşya vb. malzemelerin üzerine yapımı sık rastlanmaktadır.

Çini sanatına ise uygulandığı şöyle; çininin üzerine alınacak ebrû hazırlanır. Daha sonra çini hazırlanan ebrûnun üzerine hafifçe değiştirilerek üzerine alınır. Son olarak fırınlanarak işlem tamamlanır.

⁸³ Dere, 22.

⁸⁴ Toktaş, 125.

⁸⁵ Salih Elhan, *Yapım Yöntemleri ile Ebrû Sanatı*, Murat Kitapevi, Ankara 2004, 71.

⁸⁶ Derman, 54.

1.6. XX. YÜZYIL'A KADAR YAŞAMIŞ EBRÛ SANATÇILARI

1.6.1. Şebek Mehmet Efendi

Uğur Derman'ın "Ebrû" adlı kitabında bulunan "Tertib-i Risale-i Ebrî" isimli metninde üstattan şöyle bahsetmektedir. M. 1608 yılından önce yaşadığı ve yine aynı metinde yer alan "Nusha-i Şebek" sözünden de hakkında bir risale sahibi olduğunu anlamaktayız.⁸⁷

Hakkında pek fazla bir bilgi bulunmamasına rağmen⁸⁸, Tertib-i Risale-i Ebrî'de zatından "rahimehullah" diye bahsedilir. Vefatının bu risalenin yazıya geçiriliş tarihi olan 1608 yılından önce olduğu bilinmektedir.⁸⁹

Resim 1.1. Şebek Mehmet Efendi Şal Ebrûsü
(Türk Ebrû Sanatında Ustalar ve Üslup Değişimi)

⁸⁷ Sönmez, 179.

⁸⁸ Sarı, 17.

⁸⁹ Barutçugil, 84.

1.6.2. Hatip Mehmet Efendi

Hatip Mehmet Efendi İstanbulludur. Ayasofya hatibi olmakla birlikte doğum tarihi bilinmemektedir. Sülüs-Nesih derslerini Zühdi İsmail Ağadan almıştır. 1142 tarihli ‘‘Ayasofya-i Kebir Muarrifi (Camilerde hayır sahiplerini saymakla görevli duacı) Mehmet ‘‘ imzalı etrafı ise sahsına ait ebrûlarla çevrili bir sülüs karalaması Süleymaniye Kütüphanesi’nde üç numaralı albüm (murakka) de yer alır.⁹⁰

Ölümü Nisan 1773 olan Mehmed Efendi, Ayasofya Camiinde hatiplik görevini üstlenmiş olmasından dolayı Hatip Mehmed Efendi diye anılmıştır. Çok önceden suyun üzerine damlatılan boyalara şekil verme üzerinde fazlasıyla uğraş vermiş ve bu alanda kendisini geliştirmiştir. Bu sebeple de bu şekilde yapmış olduğu ebrûya Hatip Ebrûsu denmiştir. Yaptığı ebrûlar fazlasıyla değer görüp, kullanımı ise yaygınlaşmıştır. Hocapaşa’daki evinde çıkmış olan yangından ebrûlarını kurtarmaya çalışırken vefat etmiştir.⁹¹

Resim 1.2. Hatip Mehmet Efendi Hatip Ebrûsu
(<https://www.baskiloji.com/kanvas-tablo/Sanatci/1260>)

⁹⁰ Sönmez, 179.

⁹¹ Barutçugil, 84.

1.6.3. Şeyh Sadık Efendi

11 Temmuz 1846 da Buhara' da doğup, İstanbul'da hayata gözlerini kapamıştır.⁹² Ebrû sanatını da Buhara'da öğrenmiştir. Daha sonra İstanbul'a gelerek Üsküdar Sultan Tepesi'ndeki Özbekler Dergâhı Şeyhliği sırasında etrafındakilere ve oğullarına bu sanatı öğretmiştir.⁹³ Sadık Efendi'nin ebrûları halen Nusret Hepgül'ün Süleymaniye (30 albüm) ve Millet Beyazıt Kütüphanelerine hediye ettiği Yazma Bağışlar arasında bulunmaktadır.⁹⁴

Resim 1.3. Şeyh Sadık Efendi Çiçekli Ebrûsu
(<https://www.google.com/search?q=Şeyh+Sadık+Efendi>)

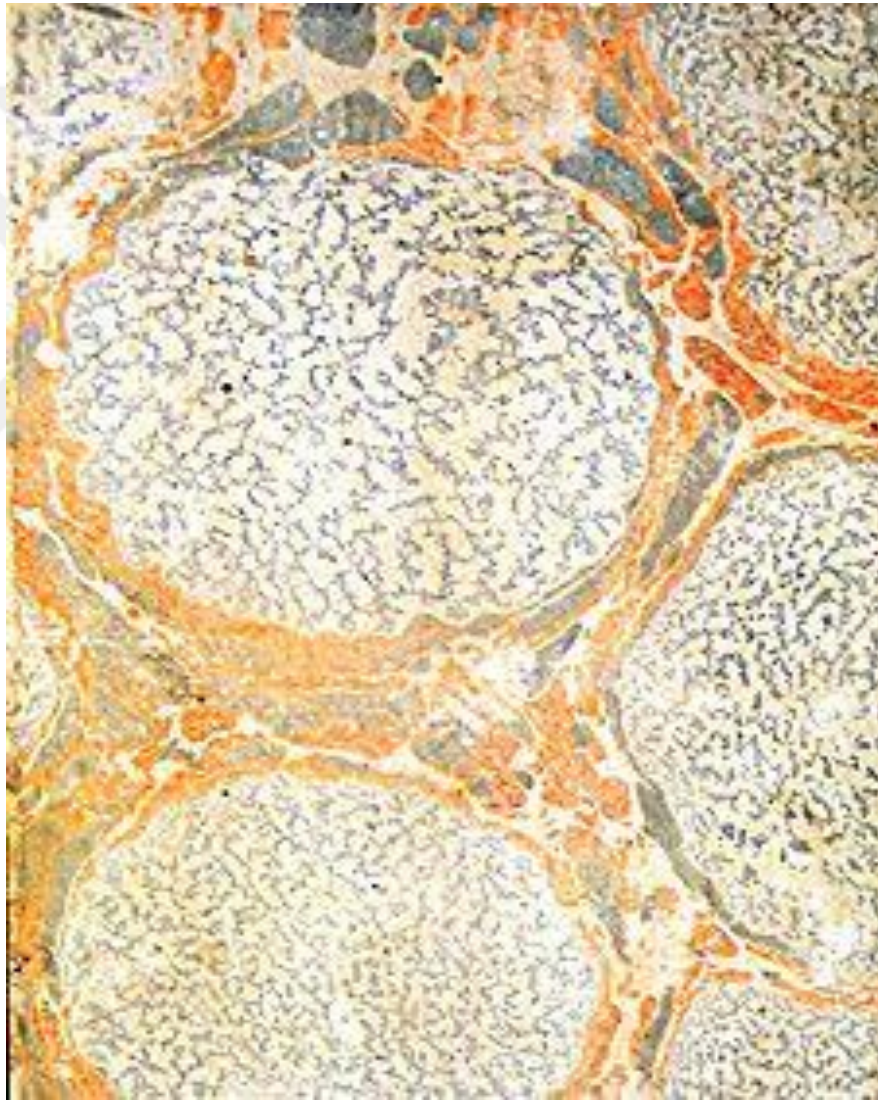
⁹² Barutçugil, 84.

⁹³ Sarı, 18.

⁹⁴ Sönmez, 181.

1.6.4. Hezarfen Ethem Efendi

Ebrûcular arasında en tanınmış olanı Ethem Efendi⁹⁵, 1829 yılında Özbekler Tekkesi'nde doğmuştur. Şeyh Sadık Efendi'nin oğludur. Ebrûnun yanı sıra farklı alanlarda da uğraş vermiştir. Bunların bazıları, oymacılık, hattatlık, marangozculuk, mimarlık, matbaacılık ve fen işleri ile de geniş bir kültüre sahiptir. "Kamî" olarak kullandığı mahlasını eserlerinde imza olarak da kullanmıştır. Günün büyük bir bölümünü kitap okuyarak ve odasında farklı alanlarda eserler meydana getirmesi hasebiyle ona "Hezarfen" (bin sanat sahibi) adı verilmiştir.⁹⁶

Resim 1.4. Hezarfen Ethem Efendi Battal Ebrûsu
(<https://www.google.com/search?q=Hezarfen+Edhem+Efendi>)

⁹⁵ Sarı, 18.

⁹⁶ Sönmez, 184.

1.6.5. Sami Efendi

XIX. yüzyılda farklı hat örnekleri ile bilinen Sami Efendi, bu konuda rakipsiz usta olarak da bilinir. 1838’de doğup 1912’de vefat etmiştir. Ebrû sanatını Hezarfen Edhem Efendi’den öğrenmiş olup, aynı zamanda da meşhur hattatlar arasında yer almaktadır.⁹⁷ Ethem Efendi ve Sami Efendi ile yakın dostlukları vardır. Bu dostluk hasebi ile ebrûyu onlardan öğrenmiştir fakat meslek edinmemiştir.⁹⁸

1.6.6. Necmettin Okyay

Tanınmış hattat ve ebrûcularımızdandır. 1883 yılında İstanbul’da doğmuştur. İlköğrenimini mahalle mektebinde başlamış daha sonra Ravza-i Telakki rüştiyesine devam ederek hafızlığını bitirmiştir. Bu arada hat dersi aldığı Asan Talat Bey’den Rıka Divani, Celi Divani yazılarında icazet almıştır. Bu sırada Özbekler Dergâhında da Ethem Efendi’den ebrûculuk ve aharcılık dersleri almıştır.

Necmeddin Okyay hat ve ebrûculuğun yanı sıra okçuluk ile de bir hayli ilgilenmiştir. Sultan Abdülaziz’in okçubaşısı Seyfettin Bey’den de eski Türk okçuluğunu (Kemahkeşliğini) öğrendi.

Bu sırada kendi icadı olan ve adına da Necmeddin Ebrûsu diye adlandırılan çiçekli ebrû çeşidini ortaya çıkarmıştır. Lale, gül, menekşe, karanfil, gelincik, sümbül ve gonca gibi çiçekleri natürel görünümleri ile ebrûya aktarmıştır.⁹⁹

⁹⁷ Barutçugil, 84.

⁹⁸ Sönmez, 185.

⁹⁹ Sönmez, 185-186.

Resim 1.5. Necmettin Okyay Akkâse Ebrûsu
(Türk Sanatında Ebrû)

1.6.7. Mustafa Düzgünman

Annesinin dayısı olan Necmeddin Okyay, Mustafa Düzgünman'ın daha iyi bir eğitim alması adına onu Güzel Sanatlar Akademisine misafir öğrenci olarak kaydettirmiştir. Bunun sonucunda da çok iyi bir klasik Türk cilt ve ebrû sanatçısı olmayı başarmıştır. Babasından kalan aktar dükkânında mesleğini devam ettirmiş olan Düzgünman, dini musikide olduğu gibi ebrûda da klasik tarzın temsilcisi olmuştur. Üstad Necmeddin Okyay'ın övgü ile tekrarladığı şu sözü ‘‘Mustafa ebrûculukta beni geçmiştir’’ Düzgünman'ın bu sanatta ne kadar yol aldığının göstergesi olmuştur. Ayrıca Düzgünman da çiçekli ebrû çeşitlerine papatyayı ekleyerek de katkıda bulunmuştur.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Sönmez, 187.

Resim 1.6. Mustafa Düzgünman Çiçek Ebrûsu
(Mustafa Esat Düzgünman ve Ebrû)

İKİNCİ BÖLÜM

FUAT BAŞARLA HAYATI ve EBRÛ SANATI ÜZERİNE MÜLAKAT

2.1. HAYATI, SANATI, TALEBELERİ

2.1.1. Hayatı

7 Mart 1953 senesinde Erzurum'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Erzurum'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne devam etti. 1976 yılında Dönemin Kültür Bakanı Rıfkı Danişmanın talimatıyla Erzurum'da yazı kursları başlamıştı. Refik Demirkaya isimli hocayı yazı kurslarının başına getirmişlerdi. Ancak Refik Demirkaya hocanın yazdığı yazının Hat yazısıyla ilgisi olmadığını düşünen Fuat Başar, Halim Özyazıcı hocanın meşk kitabını incelemeye başladı.

Harflerin ölçülerini inceleyen hoca, bununla da bir yere varamayacağını anlayınca bu işi bilen bir ustadan meşk etmeye karar verir. Erzurum'da merkez vaazlığı yapmış olan ve bu işte mahir olduğunu düşündüğü kişiye gider. O kişinin de Fuat hocayı kovması üzerine “Yarabbi bu şehrin alimi böyle ise zaliminden sen beni muhafaza et”, diyerek uzaklaştı. O günden sonra kendi kendine söz veren hoca, “bu işin en büyük ustası kim ise ve nerde yaşıyorsa o na gideceğim” dedi. Dönemin en büyük ustası olan Hamit Bey'in adresine ulaşmıştır. 1976-1980 yılları arasında mektuplaşmaya devam eden hoca bu işin böyle yürümeyeceğini anlayınca okumakta olduğu tıp fakültesini yarıda bırakarak 1980'de İstanbul'a gitmeye karar vermiştir. Yaşamın bütün zorluklarına rağmen İstanbula gelen Fuat hoca, Hamit Aytaç'tan meşk etmeye başlamıştır. Bir müddet sonra Hamit Bey Fuat Başar hocaya; “*evladım senin bana fazla ihtiyacın yok, sen kendi çulunu sudan çıkartırsın.*” diyerek 1980 senesinde icazetinin yolunu açmıştır.

1980 yılında icazetini alan Fuat Başar, hocanın terkini vermemiş ve hem yazıya devam etmiş hem de hizmetinde bulunmuştur.

Hat sanatında kendini kanıtlayan hoca, ebrû sanatına olan ilgi ve merakıyla Uğur Derman hocanın hazırlamış olduğu Türklerde Ebrû Sanatı isimli kitabı alarak ilk defa ebrû sanatıyla tanışmış oldu. “*Sanatta ustasız yola çıkılmaz*” diyerek Mustafa

Düzgünman ile görüşmeye başladı. Ebrû derslerine sıkı bir şekilde devam eden hoca, 1989 yılının 10 Eylül'ünde ise büyük ebrû ustası Mustafa Düzgünman'dan, biri Osmanlı Türkçesi olmak üzere üç ebrû icazeti aldı. Hocalarının vefatı ile kendi atölyesini kuran Fuat Başar, bu tarihten itibaren profesyonel ebrûcu ve hattat olarak hayatını sürdürmektedir. Günümüzde Türkiye'nin her bir köşesinde icazetli talebeleri ebrû ve hat sanatını öğretmektedir.

Dünya çapında birçok hattat ve ebrû ustası yetiştiren sanatçı, 350'nin üzerinde kişisel ve karma sergiye iştirak etti. Uluslar arası birçok sanat faaliyetine katıldı. Amerika, Almanya, Japonya, Malezya ve diğer birçok ülkede ebrû sanatı tanıtımında bulundu. Yıldız Teknik Üniversitesinde ebrû fizikokimyası konusunda çalışmalarda bulundu. Ebrû konusunda yayınlanmış kitabı ve birçok makalesi vardır. Çok sayıda radyo ve televizyon programına katılan, yerli ve yabancı belgeselleri, röportajları, çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları olan Fuat Başar, birçok kitabın hazırlanmasına da katkıda bulunmuştur.

Eserleri dünyanın birçok müzesinde, yurt içi ve dışındaki koleksiyonerlerde bulunmaktadır. Japon İmparatoru, Malezya başkanı, Suudi Arabistan Kralı Faysal başta olmak üzere, birçok devlet başkanı ve bakanın da tuğralarını çekmiştir.

Hocası Mustafa Düzgünman

Hoca Mustafa Düzgünman ile ilgili şunları anlatıyor:

Şöyle enteresan bir hatıra anlatayım. Bir koleksiyoncu Büyük Ada'dan rahmetli Mehmet Ali Kâğıtçı'nın (Seka kâğıt fabrikasını kuran kişi) terekesini mirasçılarından almış, onun içinden tomar ile ebrû çıkmıştı. Beni evine çağırdı dedi ki şu ebrûları bir ayırt eder misin, karışık bunlar kimindir. Düzgünman'ın ve Necmeddin Hocanın ebrûları meğer. Mehmet Ali Kâğıtçı kâğıtçılık tarihi ile ilgili bir kitap yazmıştı, onun içinde orijinal Necmeddin Hoca ebrûları vermişti. Kitabın aslı bugün piyasada hemen hemen bulunmuyor gibi. O vesile ile yaptırdı demek ki. Şimdi ben evinde ebrûlarını ayırdım. Bu Düzgünman'ın bu Necmeddin Hocanın, çünkü tavrından anlaşılıyor.

Birisine geldim, hem Düzgünman'a benziyor hem Necmeddin Hocaya benziyor. Dedim bunu en üste koy. Önümüzde ki Pazar bana getir. Düzgünman'ın kendisine bir gösterelim. Ben bunu ayırt edemedim. Düzgünman hayatta o zaman. Herhalde 1987-88'lerde oluyor bu hadise. Evine gittik. Hoca baktı benim ayırdıklarım tamam dedi

bunlar benim bunlar Necmeddin dayımın. Dedim hocam bu ebrû hanginizin, ikinizin ebrûsuna da benziyor. Hoca baktı baktı, “hey gidi günler hey dedi.” Necmeddin dayım bana bir ebrû verdi dedi ki; “oğlum artık epey yetiştin, bak bu benim ebrûma bakarak aynısını taklit etmeye çalış icazetin o olsun.” Bu ebrû o ebrû dedi. Hocasını takliden yapmış, ikisinin de işi ortak. Onun o zaman bir görüntüsünü almadığıma çok pişmanım. Düzgünman’ın icazeti de oydu. Alpaslan Babaoğlu ile benimkinin Osmanlıcanın altına da imza koydu, birde dedi ki ya Cumhuriyet devrindeyiz dedi artık bu Arap harfleri ile icazete ne lüzum. Kendi hafif ebrûsunu aharlayıp üstüne yazmıştım. Allah’tan ki böyle bir şey yapmışım, yadigâr duruyor. Sonradan yeni yazıyla yazdırdık tabi hoca imzaladı işte. Hocanın vefatından sonra kendi atölyemizde devam etmeye başladık.

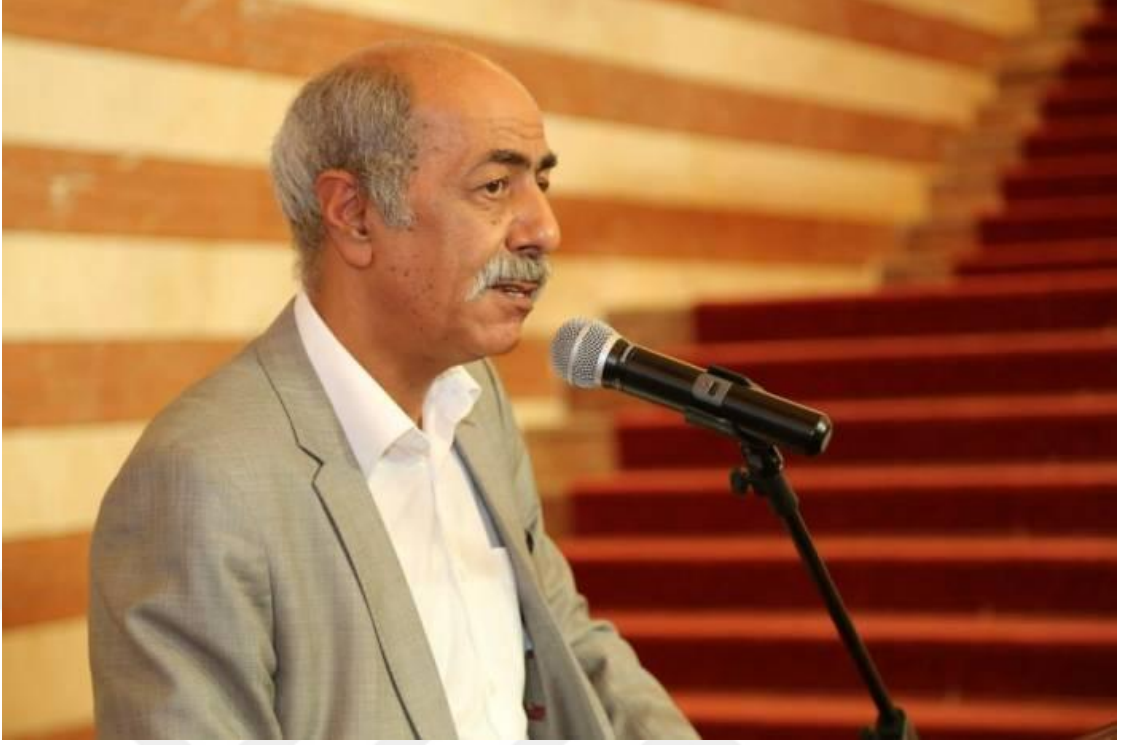

Resim 2.1. Fuat Başar’ın İcazetnamesi
(<https://www.google.com/search?q=fuat+basar>)

Zaten Düzgünman’ın orda ebrû seyredirken zaman zaman kendi teknesinin başına geçirmedeği halde bize geçin hele yapın derdi. Hocanın yanında da insanın eli ayağı karışıyor. Yaptığımız şeylere sonradan kendimiz bakardık biz bile bir şeye benzetemedik. Fakat geçmişle ilgili, tasavvufla ilgili, Osmanlı tarihi ile İstanbul’un adetleri hele Üsküdar yaşantısı adetleri hakkında anlattığı şeyler onlar bile başlı başına

bir kitap olur. Çünkü önceki kuşaklara yetişmiş, 1940 ta başlamış ebrûya, 2. Dünya Savaşının başlangıç yılları, devam ediyor. Biz savaşa girmemişiz ama Türkiye dolaylı yoldan çok etkilenmiş. Her şey karne zamanı.. Gaz yağından tut ekmeğe şekere kadar. Her şey karne.. Rahmetli hoca diyor ki; kâğıt bulamazdım ebrû aliyim. Ambalaj kâğıtlarına çok ebrû almışumdur. Binlerce birikti, merdiven altları, koltuk altları, her yer ebrû ile doldu. Konu komşu geliyor, ya Mustafa bey bu kâğıtlar para ediyor mu ki uğraşıyorsun. Ama dedi ebrûya da sevgimden dolayı bugüne kadar getirdik. Anladım ki bir sanatı yaşatan şan, şöhret, şatafat, para değil sevgi, sevgi yaşıyor. Sevdiği için devam etmiş. O zamanlar cilt de öğrenmiş. Necmeddin Hocadan İnönü zamanı Kur-an okumak yasak, bütün dini kitaplar yakıldı, gömüldü, kütüphanelere gaz yağı dökülerek yakıldı yazma kütüphaneler. Yazma kitap nerden bulsun, almış yeni yazılı kitaplara klasik cilt geçirmiş. Evinde vardı örnekleri biz gördük.

Necmeddin hocada bu sıkıntılardan geçmiş. Oda o dönemlerde çok sıkıntı yaşamış. 1963' e kadar zaten ebrû yapmış, artık yaşlılık eller falan titriyor. 1963' ten sonra teknesini kapatmış. Necmeddin hoca ayrı bir kitap oluşturacak kadar derya bir adam. Şairliğinden tut, mürekkepçiliğinden çık. Okçuluğundan tut, hattatlığından çık. Bugün Dünya Okçuluk Federasyonu'nun amblemi Necmeddin Hocanın yayını gererek havaya ok atmasının silüetidir. Türkiye'deki okçuların çoğu bile bilmiyor. Şahane okçuluğu var. Şahane gülcülüğü var. 400 çeşit gül yetiştirmiş ve her birinin Latince ismini biliyor. İmam bu insan yani, Valide Camiinin imamı.. Elektroliz metodu(Elektrik enerjisi kullanılarak sıvı içerisinde çözülmüş kimyasal bileşiklerin elementlerine ayrıştırılması işlemi) ile şemse kalıpları yapmış bir kişi. Öyle bir adam.. Şimdi "Hezarfen", ara ki Hezarfen'i bulasın. O Hezarfen' e de akademideyken, akademinin müdürü sırf böyle İslam sanatlarına olan düşmanlığından; orda dersi veriliyor ebrûnun, Necmeddin hocaya demiş ki "sizin bölümünüzü kapatmak için sizin gebermenizi bekliyoruz." O zorluklar altında geldi buralara. "Ağaca balta vurmuşlar, sapı bendendir" demiş yani. Biz içerden sahip çıksaydık kim bilir şimdi nerelerdeydik.

Resim 2.2. Fuat Başar, Konferans Verirken
(<https://www.google.com/search?q=fuat+bařar>)

Resim 2.3. Fuat Başar, Atölyesinde yazı meşk ederken
(<https://www.google.com/search?q=fuat+bařar>)

Resim 2.4. Fuat Başar, Atölyesinde Gürkan Pehlivan ile yazı meşk ederken
(<https://www.google.com/search?q=fuat+basar>)

Resim 2.5. Fuat Başar ebru atölyesinde çalışırken
(<https://www.google.com/search?q=fuat+bařar>)

Resim 2.6. Fuat Başar ebru atölyesinde çalışırken
(<https://www.google.com/search?q=fuat+bařar>)

2.1.2. Sanatı

35 yıldan beri hem ebrû hem de hat sanatına büyük emek veren Fuat Başar, Tıbbiye öğrenciliği döneminde (1976) Hat sanatıyla tanıştı. Uğur Derman'ın yazdığı Kalem Güzeli adlı eser sayesinde sanatla buluşan Fuat Başar, 1980 yılında İstanbul'a gelerek büyük hattat Hamid Aytaç'an ders aldı ve icazet aldı. 1986 yılından itibaren Prof. Dr. Ali Alpaslan hocadan vefatına kadar birçok yazı çeşidini öğrendi. Çok sayıda öğrenci yetiştiren, millî ve milletlerarası 400 civarında sergiye katılan Başar, Derviş Zaim'in "Nokta" filmine de katkıda bulundu. Halen İstanbul'da ikamet eden sanatkar, çalışmalarına aralıksız devam etmektedir. Bazı kurum ve kuruluşlardan ödülleri bulunan Fuat Başar, son olarak "ESKADER 2012 Klâsik Türk İslâm Sanatları Ödülü"ne lâyık görülmüştür.¹⁰¹

Ebrû sanatını da kendi kendime yapmaya başladım. 1977 de malzeme sıkıntısı çoktu tabi o dönemler. Taşmağazaların da Topçuoğulları vardı, Erzurum'un eski köklü ailelerindendir nalburluk yaparlardı. Gider ordan boya alırım, bu boya kalitelidir, pahalıdır der bende itimad eder alırım ama pahalı boya ebrû da çalışacak diye bir kaide yok. Hiç çalışmıyor. İşin aslını bilmiyorum çünkü. 1978 de Düzgünman ile mektuplaşmaya başladık. Rahmetli hocanın mektuba pek cevap verme adeti yokmuş,. bana verdi çünkü Süheyl Ünver hoca ile o ara mektupla tanışmışız, Uğur Derman bey ile mektupla tanışmışız. Sağolsunlar onların çok yardımlarını gördüm onların vesilesi ile başladık mektuplaşmaya.. Ondan sonra otorur kendim yaparım. Azıcık tırnak büyüklüğünde bir boya kâğıda yapışsa, akmadan çıksa, göklere uçuyodum, ben bu işi öğrendim öğreneceğim.

Düzgünman'a soruyorum, sıkıntılarımı tarif ediyor tatbik ettiğim halde gözden kaçırdığım şeyler dolayısıyla yine olmuyor. Baktım bu da olacak gibi değil, 1980'de nasıl olsa gelmişim Düzgünmanla da mektuplaşıyoruz en azından giyaben. Gittim, hoca pek öğrencide almıyor. Çünkü çok ağzı yanmış, istismar edildiğinden dolayı. Beni kabul etti. Vefatına kadar devam ettik 1990 yılına kadar. 1989 da oda 10 Eylül tarihine denk geldi icazet almamız. Ebrûdan icazette 9 yıl ara ile 10 Eylül. Güzel tevafuklar var yani. Hoca 1990 yılının 12 Eylülün de rahmetli oldu. Tabi kendi atölyemizi açtıktan sonra öğrenci yetiştirmeye başladık.

¹⁰¹ <http://www.ktsv.com.tr/534-fuat-basar>, Erişim Tarihi: 01.04.2018.

2.1.2.1. Fuat Başar'ın Ebrû Sanatı Hakkındaki Düşünceleri

“Bir hocanın yanında olmadan asla sanat öğrenilmiyor mümkün değil.” Eğitimin temeli “usta-çırak” ilişkisidir ve bu sünnet olanıdır. Sahabe, Peygamberimiz (S.A.V.)’in yanında bulunarak herşeyi öğrenmediler mi ? Bu iş böyledir.

Fakat yazıda usta olmak kavramı diye birşey yoktur. En büyük ustalar bile hep çırak hep çırak. Çünkü hep eskilerin çırağıyız derlerdi, bunun sonu yoktur ve bugünde aynıdır. Cenab-ı Hak sanatları sonsuz yaratmıştır. Usta olan tek Cenab-ı Haktır. O’nun müsaade ettiği, nasip ettiği kadar yazarsın çizersin.

Tezhipte, ciltte, ebrûda öğrencilerime hep söyledim, hata yapmaktan korkmayın. Hata doğrunun hocasıdır bir yerde. Hata yapıp döndüğünde ve doğrusunu öğrendiğinde insan onu ömür boyu unutmuyor. Direk doğrusunu öğrenip icra etmeye başladımı o da oluyor ezber. Bu sefer yanlış nedir bilmiyor. Hiç yanlış yapmaktan korkmamak lazım ama yanlışlıkta ısrar etmek gibi de ahmaklık yoktur dünyada. Küfür de bundan doğar. Asr-ı Saadette insanlar putperest iken, Hz. Ebubekir (r.a) Efendimiz hemen tasdik etti, küfürde hiç ısrar etmedi. Baktı ki doğrusu bu ve O’na ‘Siddık’ ünvanı verildi. Ebu Cehil mucizeleri gördüğü halde, yanlışlıkta ısrar etti. Ebu Cehillikten kurtulamadı.

Sanatta da aynı şey var. Benliğini çekecen, eskiler (Hamit Aytaç, Mustafa Düzgünman) derdi “çek benliği aradan, zahir olsun Yaradan” çok nefis bir sözdür. Bizim islam sanatları, hele hele yazı, benliği asla kabul etmeyen bir sanattır. Olduğu anda insanın cezası hazır.

Ben bunu çok yaşadım. İçimden bu harf güzel oldu diye geçirdiğim zaman, yanlış yerde olduğundan dolayı elimle sildiğimi çok hatırlarım. Hiç benliğe lüzum yok.

Sonradan acaba ebrûnun mekanizması nasıl bir şeydir diye bu konuya biraz kafa yordum. Yıldız Teknik Üniversitesi’nde görev yapan merhum Oktay Sinanoğlu hoca bir öğrencimin tez danışmanıydı. Birlikte çalıştık çabaladık. Ben bu işin ne muazzam bir şey olduğunu oradaki laboratuvarlarda öğrendim. Ebrû işi benim için bitti. Nasıl birşeyle uğraşıyormuşum meğer. O tarihten sonra ebrû yapma işi gevşedi. Hala bugün düşünüyorum tırnak kadar boyayı tutturduğumda ustaydım, o çalışmalarını yaptıktan sonra zır cahil olduğumu anladım. Halende aynı düşüncedeyim yani.

Teknenin ötesi ile uğraşmaya başladık. Yani evren nasıl işliyorsa ebrû tekneside öyle işliyor. Bu önemli kopya bir cümledir. Evrenin işleyişçinin aynı. Lakin iş çığrından çıktı. Önüne gelen bir şey uyduruyor. Karga, baykuş yapanlardan tutta neler neler yani iş çığrından çıktı. İnsanlar resim, grafik, ebrû hepsini karman çorman ettiler. Zannediyorlar ki ebrû sanat değil de bir vasıtaadır. Veya bir tekniktir diyorlar. Halbu ki rahmetli Düzgünman, o bile her tekneyi açışında üç İhlas bir Fatıha okur öyle açardı. Rahmetli Ahmet Yüksel Özemre'den duyduğumuz kadarıyla, adam tekneyi açacağı zaman yaptığı işe saygısından dolayı önce bir gusül abdesti alıyor. Sebebi de şu; ebrûyu yapan kişi belki alıp Kur-an-ı Kerim ciltlemede kullanacak. O zamanlar bu sanat ihlas ile yapılmış. Şimdilerde öyle şeyler yapılıyor ki söylemeye terbiyem müsaade etmiyor. Terbiyem müsaade etmiyor. Günümüzde zaten her sanata sokuşturdukları gibi “modernlik” ve “yenilikçilik” kavramları herşeyi bitirdiği gibi ebrûyu da bitirdi bitiriyor nerdeyse. Yazıda da aynı sıkıntı var. Bugün plastik cilt yapanlar kalkıp klasik cilt yapanlarla kendilerini bir tutuyorlar. Zerre kadar ilgisi yok. Şunu belirteyim ki modernlik dediğimiz saçmasapan çılgınlık, dünyanın sonunu getirecek süreçlerden biridir. Günümüzde modern domates yiyoruz ama modern kanserlerde çok artıyor. Tabi olarak sanatı yürütmeli, tabi domates yemeli bozulmasın. Sanatı tabi olarak icra edersen genetik kodlarını bozmamış olursun. Gıda maddelerinin genetiği ile oynaya oynaya bak insana sirayet etti. Cenab-ı Hak herşeyi bir nizam, bir kaide kural dahilinde yaratmış. İnsanlara emretmiş ki bozgunculardan olmayın. Bakara suresinde geçiyor “Yeryüzünde fesat çıkarmayın, denildiği zaman, “Biz ancak ıslah edicileriz” derler.¹⁰²

Burada esas sıkıntı “benliktir”. Sanatta tevazu her zaman ön planda olmalıdır. Sanatkâr ben oldum dediği anda hemen enaniyet ön plana çıkar, artık bir şeyler bozulmaya başlar ve bu durum öğrencisine de sirayet eder. Öğrenci bu sefer hocasını beğenmez. Sadece genetik yapısı sağlam olanlar ayakta kalır. Tarih böylesi düzmece şeyleri hep elemiştir.

Öğrencilerimiz röportajlarda bizden sadece sanatı değil hayatı da öğrendiklerini söylemişlerdir. Çünkü hayatın kendisi sanat, sanatın kendisi de hayattır. Kâinatın kusursuz bir şekilde işlemesi en büyük sanattır. O kâinatın içinde Cenab-ı Hakk'ın en önemli sanatı ise eşref-i mahlûkat olan insandır. İslam sanatçısı o gözle bakar. İnsanın genetiğini bozmaya kimin ne hakkı var? Bunlar metafizik düşünce, felsefi düşünce gibi

¹⁰² Bakara, 2/11.

görünse de aslında ilmi düşüncelerdir. Güzelliği bozmamak için önce güzelliği, sonra da o güzelliğin işleyişini anlamak lazım. Bundan sonra taklit, epey bir yol alındıktan sonra da geliştirme başlar, yenilik değil. Her sanatın mutlaka geliştirilmesi, ileriye götürülmesi gerekir. İnsanımız geliştirme ile yeniliği karıştırıyor. Yenilik sandıkları şeyin adına da modernizm diyorlar. Bu şu demek oluyor; istisnasız bütün sanatlar bu çarktan geçmek zorundadır. Ben yazıyı öğrendim, usta da oldum diyelim. Kimseye öğretmedikten sonra, bunu ileriye taşımadıktan sonra ne kıymeti var? Allah bunun hesabını sorar. İlimin de zekâtı vardır. O da bildiğini öğretmek, talebe yetiştirmektir. Kaldı ki Hadis-i Şerif'te Efendimiz (s.a.v.) “El ilmü farizatün alâ külli müslimin ve müslimetin. İlim öğrenmek erkek ve kadın her Müslüman'a farzdır” buyurmuştur.

Plastik sanatlar içerisinde önemli bir yere sahip olan Hüsn-i Hat özellikle, bir fen yani sanat olarak değil bir ilim olarak görülmüş, diğer ilimlerin de en tepesine yerleştirilmiştir. Kitap olarak Kur'ân'dan daha üstün bir bilgi kitabı var mı? Yok. Kur'ân-ı Kerim'in hattını kim yazıyor, ne ile yazıyor? Oradan pay biçelim en azından.

Osmanlı Devrinde var mı yok mu diye biraz araştırdım. Henüz bir kaynağa ulaşamadım, ya da bana rast gelmedi. Benim tahmini kanaatim şu. Osmanlı Devri'nde çeşitli sanat erbabı bir takım teşkilatlara bağlı olduğu gibi ebrûcular tائفesi de bir teşkilata bağlı idiler. Sadece tahmin. Belediyelerin günlük rayiç bedellerinin tespit edildiği “narh” ve “esar” defterleri var. İhtimal ki bunlardan birinde bir yerlerde vardır. Araştırmaya muhtaç bir konu. Onların içinde merasimlerde verilen icazetnameler var mı yok mu bakmak lazım.

Necmeddin Hoca'nın Süheyl Ünver'e, Aziz Nesin'e icazetname verdiğini biliyorum. Aziz Nesin'in icazetnamesini de bizzat ben gördüm. Şeyh Aziz Rufai ondan ders almış. Necmeddin Hoca yazılı olarak Düzgünman'a bir icazet vermemiştir.

Ebrû çok garip bir sanattır. Ebrûnun en büyük özelliği şu; asla ikinci bir kopyası yoktur. Yapılması da mümkün değil. Bazen sanatkârı ümitsizliğe çaresizliğe de düşürür. Bu sık sık olur. Geçen bunu birisinden de duydum. Tekneyi hazırlarsın ama çalıştıramazsın. Arada bir faktörü gözden kaçırmışsındır. Tekne inatlaşır. Ben bu işi bilmiyorum, bırakayım dediğim çok olmuştur. Çok sık yaşamışımıdır bunu. Şimdiye kadar yaptıklarım herhalde ya lütuf ya da tevafuk eseri iyi çıkmıştır. Tabi bir müddet sonra tekne yüz gösterdi mi çalışmaya başladı mı şakır şakır işler çıkmaya da başlıyor.

Aslında bunun nedeni insanın ruh hali tekneye yansımastır. O gün asabi oldun, fırçaya azıcık hızlı vurdun mu olmuyor. Bunun tam aksi diyelim ki çok aşırı neşelisin bu sefer de şımarıyorsun, tekne şımarıyor ve şımarık netice alıyorsun. Ruh halin çok iyi olacak. Yani bu ebrû bir lütuf sanatıdır. Tekne ne verirse onu alırsın, tekneden istediğini alamazsın.

Fırsat bulup bu hatıraları bir tarafa yazmak lazım.. Gelecek nesiller bilsin diye Günümüzde ebrû nasıl seyrediyor, nerelerden nerelere gelmiş. Ufak tefek kitaplarda yazıldı tabi ama daha detaylı olması lazım.

Anladım ki ebrûnun kötüsü diye bir şey yok. En kötü çıkmış ebrû bile mutlaka bir yerde bir işe yarar. Diğer sanatlarla ortak kullanım sahaları da çok.. Öyle mübarek ve bereketli bir sanattır. Tabi hakkını vererek yapacaksın.

Bugün akkâse tekniği ile yazılı ebrû çıkar, hem yazı hem ebrû. Ustalık isteyen bir tekniktir. Ciltte haydi haydi işe yarıyor. Hat sanatı da öyle tezhip sanatı da.. Benim bir ressam öğrencim vardı. Ebrûdan tezhip desenlerini kesip yazının etrafına ebrû tezhibi yapmıştı. Çok güzel de yakışıyor. Bütün sanatlar böyle birbiriyle ortaktır. Ayrısı gayrisi yoktur. Gerçekte tek bir sanat vardır. Gerisi şubeleridir. Şubeleri de ferdî olarak sanat kabul edemezsin mümkün değil. Böyle kabul edersen asla ilerleyemezsin.

Bir şeyler yapalım diye kendimizi çok parçalıyoruz. Ama insanların benliği hep ön plana çıkıyor. Benim ebrûm senin ebrûnu döver diye internette çok lüzumsuz densiz tartışmalar var. Bu olanlar Ülkemiz adına da sanat camiası adına da ayıptır.

Ülkemin sanatla uğraşan bir ferdi olarak, onun haysiyetini, ağırlığını taşımam lazım diye düşünmek zorundayım. Bunu hep tembih etmişimdir. Şu ülkenin bir sanatçı ferdi olarak kendinizi görün, işin efendiliğini, edebini ona göre taşıyın. Ama kim okur kim dinler? Makam, şöhret, para sanatkârın bile haysiyet ve şerefini almış götürmüş. İnsanlar menfaatleri için birbirini yiyor.

Eğitim dönemi boyunca talebe sahte mi değil mi bilemiyorsun. Bu süreçte her şeyi öğrenme adına gayet düsturlu davranıyor. Bir müddet sonra işi öğrenip te tabanı yer tuttu mu ne semtine gelir ne de işin haysiyetini gözetir. Değil hocasını, hocasının hocasını beğenmez.

Hâlbuki Düzgünman hocamdan çok duymuşumdur; “Biz eskilerin hala çırağıyız. Onların eline su dökemeyiz.” Bu tevazu ehli olmakla beraber hakikatin ta kendisidir. Düzgünman Hoca Necmeddin hocayı geçtiği halde çırağıyım diyor ya, işte edep irfan da budur. Necmeddin Hocanın yapabildiği bazı şeyleri yapabilmiş midir yapamamıştır. Mesela Düzgünman’ın yazılı ebrûsu yok. Akkâse ebrûsu var sadece, yazıyla uğraşmamış.

Yani bu ebrû bir lütuf sanatıdır. Tekne ne verirse onu alırsın, tekneden istediğini alamazsın. Lütuftur...

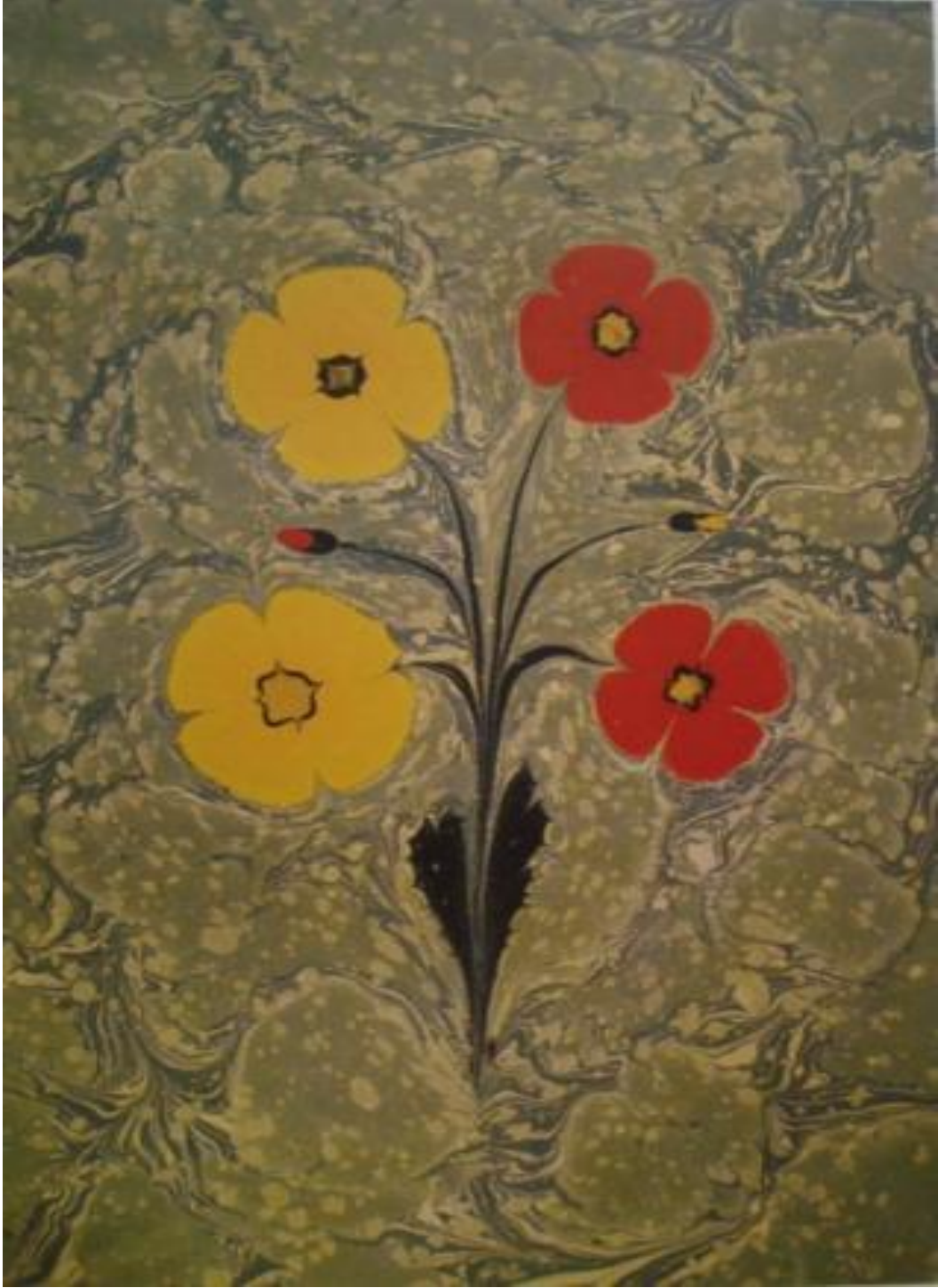
2.1.2.2. Fuat Başar’ın Ebrûlarının Özellikleri

Eserlerini klasik üslupta icra eden sanatçı, bu konuda talabelerine de aynı yolda yürümelerini ve bu sanatı özünün dışına çıkmadan yapmalarını söylemiştir. Fuat Başar, hocası Mustafa Düzgünman’dan aldığı sanat terbiyesini korumuş ve talebelerine de aktarmaya gayret etmiştir.

Sanatçı eserlerinde daha çok mat renkleri zemin olarak tercih etmiştir. Koyu yeşil, lahor çividi, fûme ve petrol mavisi renkleri daha çok ederlerinde yer bulmuştur. Zeminlerde kendine has üslubu kullanmış ve çiçek renklerini ise bir o kadar canlı renkleri tercih etmiştir.

Zeminlerde genellikle altta koyu, üst renkler de ise daha açık renkler kullanarak zeminde de bir ayırım yapmış, çiçek renklerinin bu zeminler üzerinde daha zarif görünmesini sağlamıştır. Fuat hoca çiçek renklerini gerek tek renk olarak kullanmış gerekse hareli olarak kullanmıştır. Çiçek renklerinde daha çok mor, kırmızı, beyaz, sarı, pembe ve turuncuyu kullanmış, sap renginde ise koyu yeşil tercihi olmuştur.

Genellikle çalıştığı çiçekler lale, papatya, menekşe, gelincik ve demet halinde olanlardır. Çiçek çalışmaları dışında farklı eserleri yok denecek kadar azdır. Sanatçı klasik üslubun devamı konusunda hassas davranmış, eserlerinde de bunu hayata geçirmiştir. Fuat Başar yazılı ebrû ile de çok fazla uğraşmamış ve Hat ile Ebrûyu ayrı tutmaya çalışmıştır.

Resim 2.7. Çiçekli ebrû (Gelincik)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Koyu yeşil ve açık yeşil kullanılarak elde edilen battal zemin üzerine, kırmızı, sarı ve yeşil ile çiçekli ebrû yapılmıştır. Kullanılan renklerle gelincik deseni meydana getirilmiştir.

Resim 2.8. Çiçekli ebrû (Lale-Gelincik)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Yeşil ve açık yeşil renkleri kullanılarak klasik battal zemin oluşturulmuştur. Daha sonra koyu yeşil, siyah ve kırmızı renkleri kullanarak gelincik, kırmızı ile siyah harelerek lale formu elde edilmiştir.

Resim 2.9. Çiçekli ebrû (Gelincik)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Füme renk üzerine gri tonlarda atılan renkle elde edilen battal zemin üstüne, sarı, kırmızı ve koyu yeşil kullanılarak, hareli bir şekilde gelincik ebrûsu elde edilmiştir.

Resim 2.10. Çiçekli ebrû (Papatya)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Tamamen klasik üslupta yapılan çiçekli ebrûnun zemininde mor ve gri tonlar kullanılarak battal ebrû yapılmıştır. Battal ebrû üzerine koyu yeşil, turuncu ve sarı renkler kullanılmıştır. Sarı ve turuncu renkler harelenerek papatya formu oluşturulmuştur.

Resim 2.11. Çiçekli ebrû (Papatya)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Koyu mavi zemin üzerine yine aynı renkte normal ölçüsünden daha fazla öd damlatılarak elde edilmiş olup koyu yeşil, sarı, ve kırmızı renkler hareli bir şekilde kullanılarak papatya formu elde oluşturulmuştur.

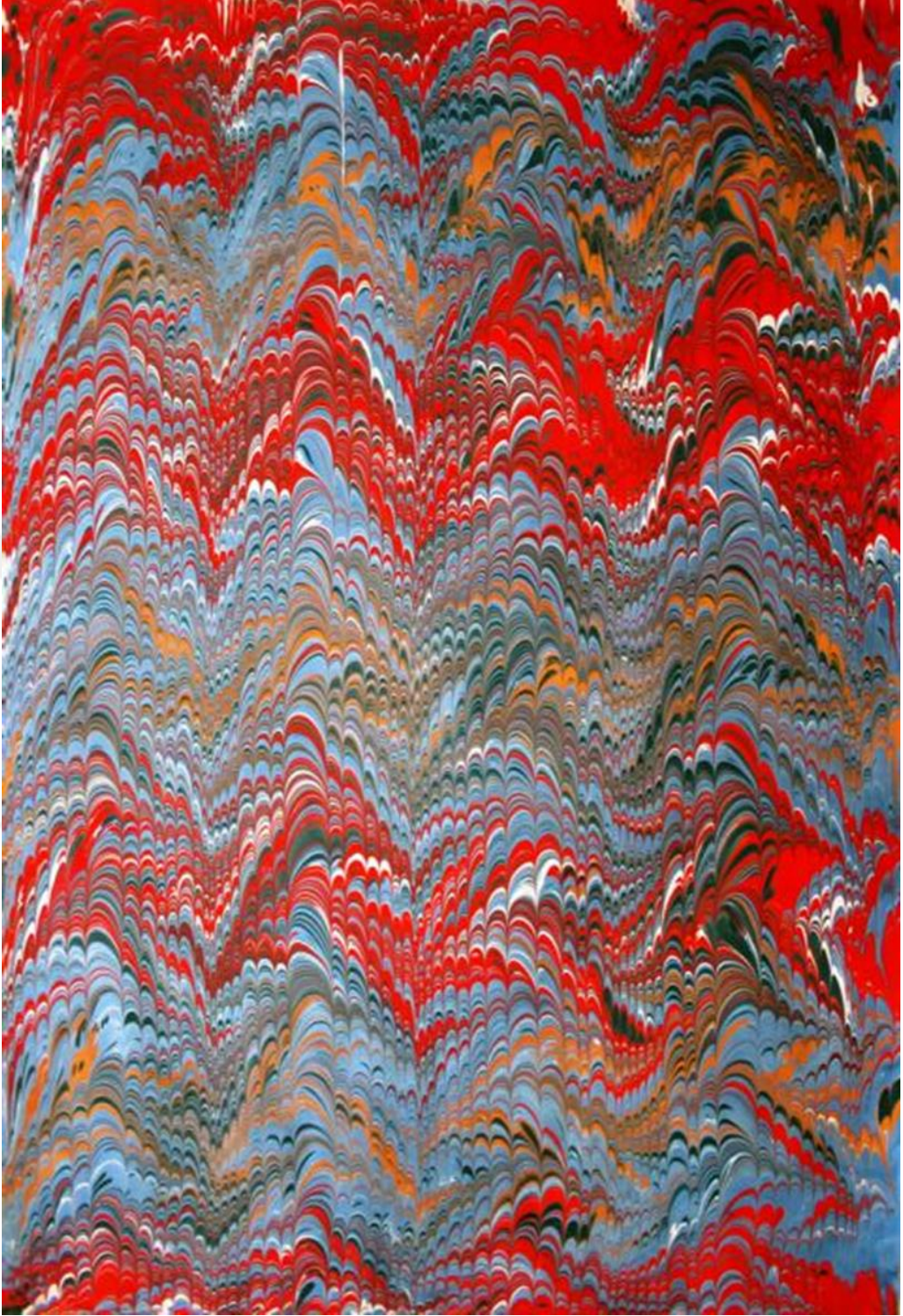
Resim 2.12. Çiçekli ebrû (Gelincik)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Klasik üslupta yapılan çiçekli ebrûnun zemininde petrol mavisi ve açık tonu kullanılarak battal zemin atılmıştır. Battal ebrû üzerine koyu yeşil, kırmızı, ve sarı renkler kullanılarak sarı ve kırmızı renkler harelenerek gelincik deseni oluşturulmuştur.

Resim 2.13. Çiçekli ebrû (Gelincik)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Lahor çividi renk üzerine açık tonlarda atılan renkle elde edilen battal zemin üstüne, sarı, kırmızı ve koyu yeşil kullanılarak, hareli bir şekilde gelincik ebrûsu elde edilmiştir.

Resim 2.14. Taraklı ebrû
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Fuat Başar hocaya ait olan taraklı ebrû da kırmızı organik, oksit sarı, turkuaz ve koyu yeşil renkler kullanılmıştır. Ebrû klasik üsluptadır.

Resim 2.15. Çiçekli ebrû (Lale)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Füme battal zemin üzerine klasik üslupta yapılmış lale demeti. Mor, kırmızı, sarı, mavi renkler birbiriyle harelenerak elde edilmiştir.

Resim 2.16. Çiçekli ebrû (Menekşe)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Mavi zemin üzerine serpme atılarak elde edilmiş battal zemin üzerine, siyah, sarı, kırmızı, koyu yeşil ve turuncu renkleri kullanılarak yapılmış klasik ebrû çeşididir.

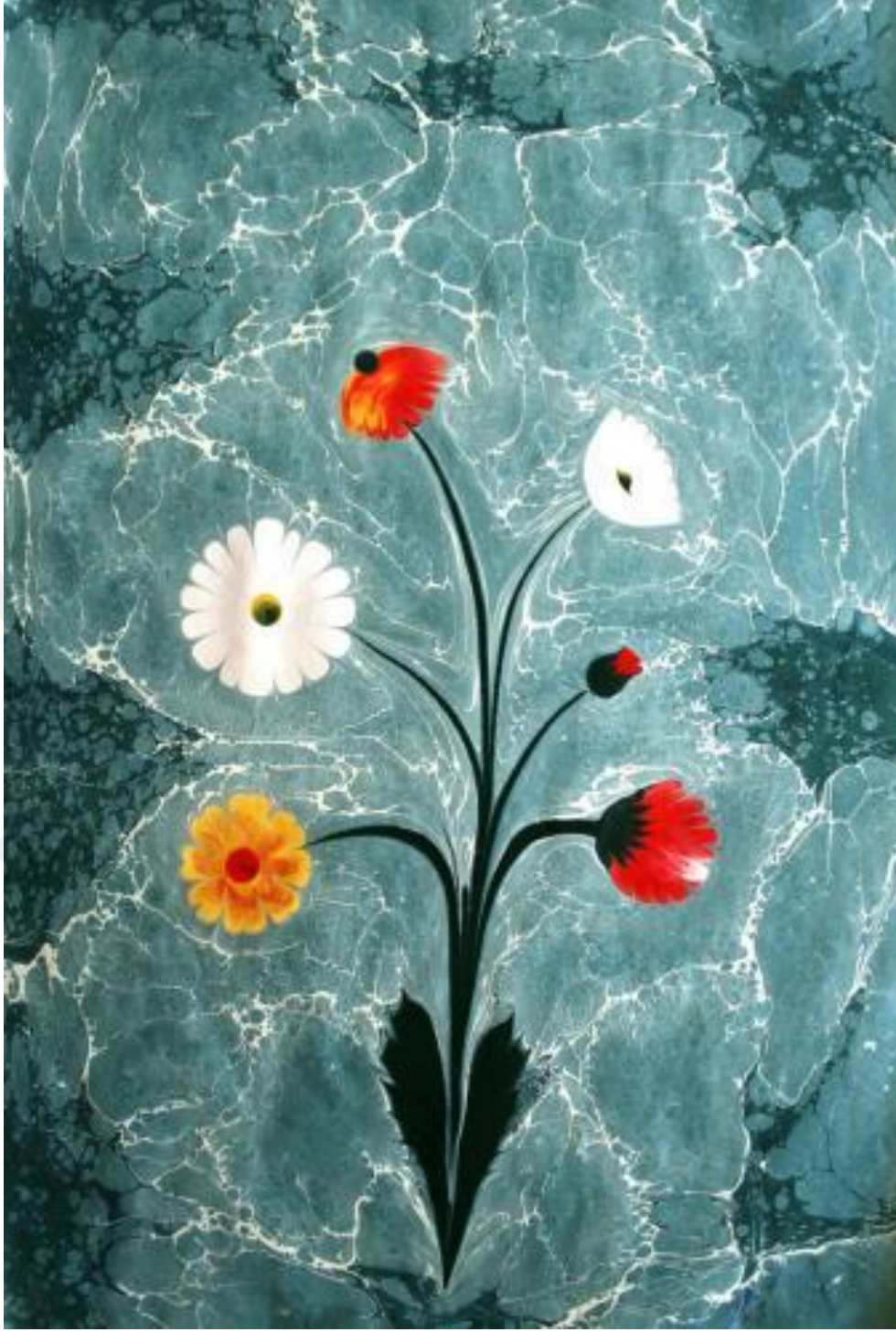
Resim 2.17. Çiçekli ebrû (Lale)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Koyu mavi zemin üzerine açık renkteki mavi atılarak elde edilmiş battal zemin üzerine, siyah, pembe, sarı, kırmızı ve koyu yeşil renklerle kullanılarak açmamış lale formu ve klasik lale formu oluşturulmuştur.

Resim 2.18. Çiçekli ebrû (Lale)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Açık renkteki mavi serpmeye olarak atılarak elde edilmiş zemin üzerine, pembe, sarı, kırmızı ve koyu yeşil renkler kullanılarak açmamış lale formu oluşturulmuştur.

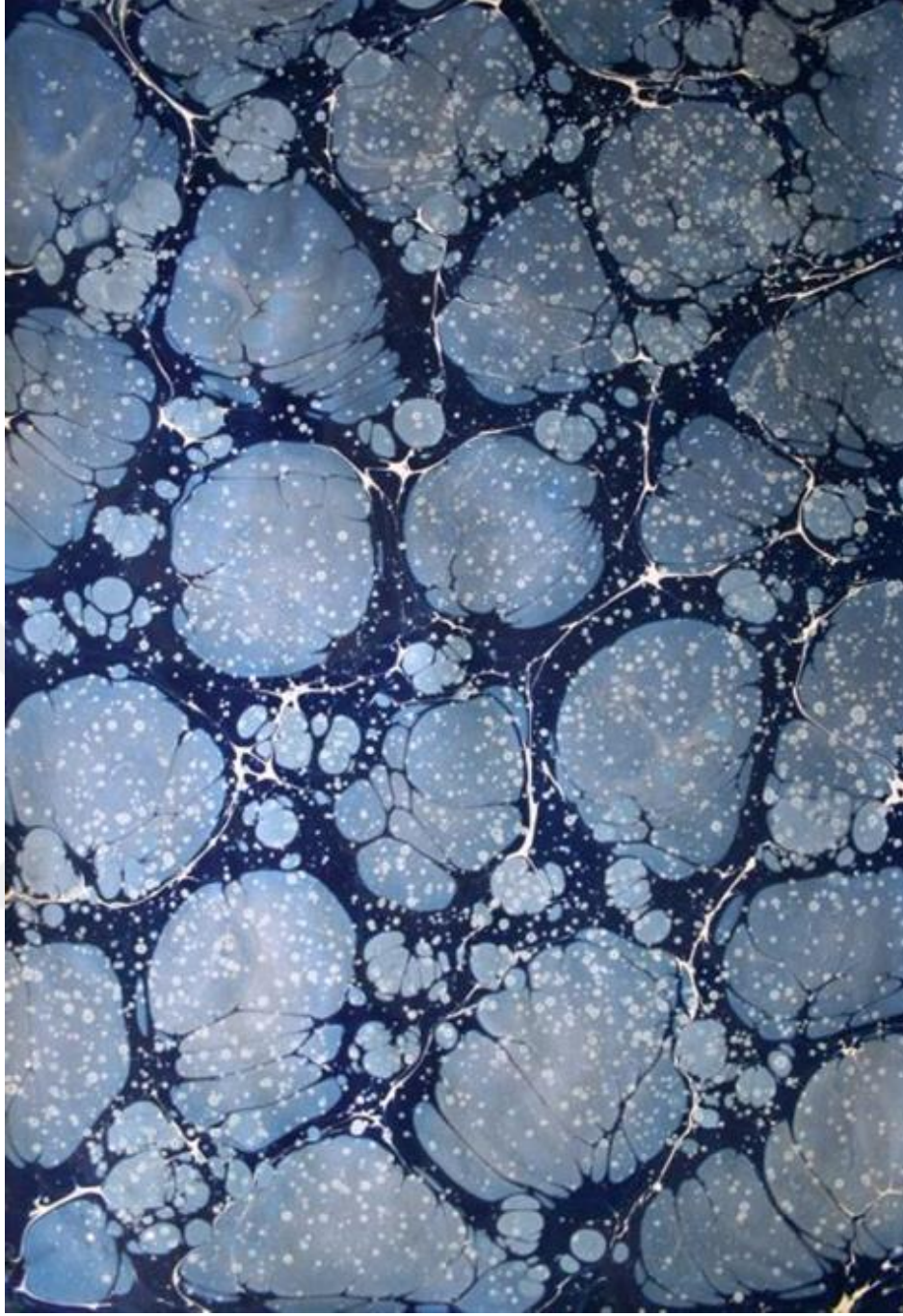
Resim 2.19. Çiçekli ebrû (Papatya)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Tamamen klasik üslupta yapılan çiçekli ebrûnun zemininde petrol mavisi ve daha açık tonu kullanılarak battal ebrû yapılmıştır. Battal zemin üzerine koyu yeşil, kırmızı, beyaz ve sarı renkler kullanılmıştır. Sarı ve kırmızı renkler harelenerek papatya formu oluşturulmuştur.

Resim 2.20. Çiçekli ebrû (Papatya)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Koyu yeşil zemin üzerine klasik tarzda yapılan ve ebrûnun zemininde Mustafa Düzgünman'ın bulduğu papatya formu elde edilmiştir. Battal ebrû üzerine koyu yeşil, beyaz ve sarı renkler kullanılarak papatya yapılmıştır.

Resim 2.21. Battal Ebrû
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Battal ebrû da lahor çividi ana renk olarak kullanılmıştır. Lahor çividine normal ölçüsünden fazla öd damlatılarak açık mavi renk elde edilmiş ve kümeler halinde uygulanmıştır. Açık mavi tonlarda eşit aralıklarla ve oldukça dengeli bir şekilde serpmeye atılarak tarz-ı kadim ebrûsu yapılmıştır.

Resim 2.22. Çiçekli ebrû (Gelincik)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Koyu mavi ve açık mavi kullanılarak elde edilen battal zemin üzerine, kırmızı, sarı, siyah ve koyu yeşil ile çiçekli ebrû oluşturulmuştur. Kullanılan renklerle boynu bükük gelincik deseni meydana getirilmiştir.

Resim 2.23. Çiçekli ebrû (Lale-Papatya)
(<http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/27-fuat-basar>)

Koyu mavi zemin üzerine yine mavinin açık tonu ile öbek şeklinde boya atılarak klasik tarzda battal zemin elde edilmiştir. Koyu yeşil, sarı, kırmızı ve beyaz renkler

kullanılmıştır. Beyaz ile papatya elde edilirken, sarı ve kırmızı harelenerek lale formu oluşturulmuştur.

2.1.2.3. Fuat Başar'ın Ebrû Sanatına Yaptığı Katkılar

Klasik üslubun dışına hiçbir zaman çıkmayan usta sanatçı Fuat Başar, ebrû sanatının günümüzde yaşatılması ve nesilden nesile aktarılması noktasında çok büyük katkıları olmuştur. Zamanının en büyük ebrû ustası olan Mustafa Düzgünman hocadan aldığı dersler ve sanat terbiyesiyle kendini daha da geliştirerek ebrû santını icra etmeye başlamıştır. Kendi özel atölyesini kuran sanatkar, burada ürettiği eserler ve yetiştirdiği talebeleri ile geldiği son nokta itibariyle ebrû sanatının en büyük ustası mertebesine ulaşmıştır. Ürettiği eserler ve yetiştirdiği talebelerin yanı sıra Yurt içinde ve yurt dışında birçok konferans ve seminere katılarak bu sanatın tanıtılmasında ve yaşatılmasında üstün gayret göstermiştir. Birçok özel ve resmi koleksiyonlarda eserleri bulunan sanatçının, bu noktada da kayda değer katkısı olmuştur.

Ebrû hakkında yayınlanmış kitabı ve birçok makalesi ile bu sanatın tanıtılmasında ve geliştirilmesinde önemli yeri bir yere sahiptir. Son devrin en büyük hat ve ebrû sanatçılarından biri olan Fuat Başar, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda da uzun yıllar verdiği dersler ile bu sanatı insanlara tanıtmış ve böylece katkı sağlamıştır. Ebrû sanatını en iyi şekilde temsil etmenin daimi heyecanını benliğinde hissederek sanatçı, mütevazı atölyesinde bu sanata gönül vermiş olanlara yol göstermekte ve ışık tutmaktadır. Her ne kadar ebrû sanatını şu anda icra etmese bile bu sanatın duayenlerinden biri olmuş ve uzun yıllar hizmet etmiştir.

Mütevazı atölyesinde yetiştirdiği taleberi ülkemizin dört bir yanında ebrû dersleri vermekte, çeşitli etkinlikler yaparak bu sanatın yaşatılması ve nesilden nesile aktarılmasını sağlamaktadırlar. Fuat hoca, 7 nesil talebesini görme şerefine erişmiş bir sanatkardır.

2.1.3. Talebeleri

Hat ve ebrû ustası Fuat Başar hocanın bilinen talebeleri arasında Abdulkadir Yılmaz, Ekrem Kaftan, Gürkan Pehlivan, Gülseher Kahraman, Çiğdem Tavkul,

Bahtiyar Hıra, Mahmut Peşteli, Yılmaz Eneş, Levent Karaduman, Tülay Taslacioğlu, Firdevs Çalkanoğlu'dur.

Talebelerinin ağzından Fuat hocanın kişiliği ve sanatı hakkındaki düşünceleri şu şekilde aktarılmıştır.

Fuat hoca ile o dönemler (üniversite yılları) Huzur Çayevi'nde toplanırdık. Sohbetler edilirdi, herhangi bir konu üzerinde fikir alışverişinde bulunulurdu. Tabii o dönemde gençlerin en iyi meşgalesi bu buluşmalardı.

Sohbetin konusu tasavvuftan sanata kadar geniş bir yelpazede çeşitlilik gösterirdi. Hocanın el becerisi ve hakimiyeti daha ilk zamanlardan beri ne kadar mahir bir sanatkâr olduğunun habercisiydi. Özellikle Hat sanatında ki becerisini şu hatırasıyla ifade edebilirim. Bir seferinde ismini hatırlayamadığım, fakat Hat sanatı ile uğraşan bir arkadaşım Fuat hoca için "eğer ebrû sanatı ile uğraşmasaydı dünyanın en iyi Hattatı olurdu" demişti.

Hoca Hat ve Ebrû sanatını Tıp Fakültesi'nde ki eğitimine tercih etmiş, bu tercihinin semeresi olarakta bu sanatlar da hak ettiği mertebeye ulaşmıştır.

Abdulkadir YILMAZ

"Fuat Başar Hoca, 1993 yılında eski atölyesinde ilk tanıştığımızda sanki 40 yıldan beri tanıyormuşuz gibi samîmî bir üslûpla beni kucakladı ve "kendine bir yer bul otur" dedi. O gün anladım ki; Fuad Hoca ile dostluğumuz ölünceye kadar bâkîdir.

Hattat, ebrûcu ve şâir olan Fuat Başar Hoca, bu üç alanda da başarısını isbat etmiş, ülkemizin en büyük sanatkârlarından biridir. Onun yazılarını, imzası olmadan bile tanıyabileceğimi, ebrûlarını ânında fark edebileceğimi, şiirlerinin âhengini, mûsikîsini, sesini hemen anlayabileceğimi düşünüyorum.

Fuat Hoca, hattatlar arasında ilmiyle, derinliğiyle ve sohbetiyle talebelerini kuşatan bir hocadır. Onun sohbetini aslâ sıkılmadan dinlemek zevkine erenlerden biri olduğum için bahtiyârim. Hat sanatının derin mânâsını onun ilmiyle kavramaya çalıştığımı belirtmeliyim.

Fuat Hoca ile sanatın her alanında, engine, okyanuslarda sefere çıkar gibi sohbet edebiliriz. Bu kadar ilmi, fikri ve güzelliği ne zaman gönlüne ve kalbine doldurmuştur, doğrusu bunu anlayamadığımı itiraf etmeliyim. Fuat BAŞAR, benim şâir olmamda

müessir tek ve müstesnâ insandır. Yazdığım şiirleri onun okumasından duyduğum mutluluğu anlatmak imkânsızdır. Fuat BAŞAR, hayatında kıskançlık nedir bilmeyen ender insanlardan biridir. Bir insanda zerre miktarı sanat kıvılcımı fark etse, o insanın tekâmülü için elinden geleni fazlasıyla yaptığına şahidim.

Fuat BAŞAR, tevâzu' âbidesi, Çağımızın Yunus Emre'si, Mevlânâ'sıdır. Onun gibi bir sanatkârın kibir sahibi olması yadırganmaz belki. Ancak Fuat BAŞAR, rûhundaki büyüklüğü tevâzu' ile karşısındakine hissettiren bir sanatkârdır.

Fuat BAŞAR için uzun bir makale yazmak bile onu anlatmaya kifayet etmez. Fuat BAŞAR'ı yakından tanımak lâzımdır ki, onun talebesi olmanın mutluluğunu anlamak ve yaşamak mümkün olsun.

*Çağımızda böyle bir sanatkârın yaşıyor olduğunu bilmeyenlere merhamet hislerimi ifade etmek isterim. Fuat BAŞAR, yaşarken kıymeti bilinmeyen büyüklerden biridir. Onun eserleri, kendisini kıyamete kadar yaşatacaktır. Bundan eminim. **Ekrem Kaftan.***

Ustam Fuat BAŞAR;

*“Renkli kişiliğine rağmen anlatılması en zor kişilerden biridir Fuat Hoca. Ders günlerinde atölyesine gittiğimizde, hat ve ebrû sanatını öğretmenin yanında insan olma sanatını da öğrettirdi. Ali Alpaslan Hocamız'ın sesini telefonda duyduğunda ayağa kalkıp ceketini iliklemesini ve o sanki karşındaymış gibi saygıyla konuşmasını aslâ unutamam. Hissettiğini söyler, söylediğini yaşar... Mütevâzî' kişiliğiyle her hareketi ve her sözü bir şeyler öğretir. Hat ve ebrû sanatındaki engin bilgisini tâlip olanlardan esirgemez, kimseyi geri göndermez. 1992 yılından bu yana hocamdır ama, bunun yanında en yakın arkadaşım, sırdaşım ve USTAM'dır... **Zehra Dinçer***

Sol elinde bir bardak Çay,

Sağ elinde bir kalem.

Yüreği herkese açık bir âlem...

İnsanın mübalâğa yapmadan onu anlatması gerçekten zor. Çünkü ne söyleseniz onu tanımayan biri tarafından öyle zannedilir. Hocaları olan Hâmid Aytaç ve Mustafa Düzgünman'dan sonra Tıp Fakültesi mezunu olmasına rağmen başka bir işle

uğraşmayıp, her iki dalda da okul kuran, en büyük eserin insan olduğunu düşünüp, birçok başarılı talebe yetiştiren bir gönül insanı, değerli hocam Fuat Başar...

Talebelerini sadece meslekî olarak eğitmeyip, bir dünya ve âhret görüşü kazandıran, onların mânevî eksikliklerini de tamamlayan, birçok konuda derin bir bilgiyi hâiz olan bir insandır Fuat Başar... Her zaman derviş olan ve öyle kalan, dışarıdan bakıldığında sıradan, ama tanıyınca ne kadar büyük bir insan olduğu anlaşılan biridir Fuat Başar...

*Kısaca insan gibi insandır Fuat Başar... Allah onu ve onun gibileri başımızdan eksiltmesin. Uzun ve hayırlı ömürler versin. Kıymetleri yeterince bilinsin ki "bir âlim ölürse bin âlem ölür" sözü vukûbulmasın. **Gürkan Pehlivan***

İlkokul yıllarımda TRT'de yayınlanan bir belgesel sayesinde ebrû sanatını tanıdım. Ebrû sanatını nasıl öğrenebilirim? Zihnim bunlarla meşgûlken, Ankara'da üniversite yıllarında Fuat Başar Hoca'nın hat öğrencisi Doğan Çilingir'den hat dersleri almaya başladım. Yazın hat derslerine devam etmek için Doğan Hoca beni Fuat Hoca'ya gönderdi. Böylece yazın Küçük Ayasofya'da hocamızın atölyesine uğramaya başladım. Üniversite bitince, artık hat için değil, ebrû sanatı için düzenli olarak atölyesinde derslere katıldım. Evi atölyenin yanında idi. Herhalde bu çalışmalarından hiç kopmamak için yapıyordu. Çünkü biz öğrencileri ve diğer sanatseverler de bilgi almak için aradığında ona çok rahat ulaşabiliyorduk. Kapısı sonuna kadar herkese açıktı. Yardım isteyen, birşey öğrenmek isteyen kimseyi geri çevirdiğini görmedim. Küçük Ayasofya şu an geleneksel Türk sanatlarının önemli bir mekânı ise; bu Fuat Hoca'nın çabasıyla olmuştur.

Ebrû sanatını sadece teknik olarak öğretmedi. Bu sanatın tarihini, büyük ustalarını ders sırasında anlatırdı. Hocası Mustafa Düzgünman Hoca'yla ilgili hâtıralarını anlatırken, usta-Çırak usûlü nasıl olur öğrenirdik. "Ebrû yaparken sadece bedenle değil, rûhunla da çalışacaksın, çünkü bu mâneviyat yönü olan bir sanattır."

Sanatla ilgili kitap toplamamızı tavsiye etmiştir. Elindeki kaynakları bizden hiç esirgemedi. Türk ebrû sanatının ne olduğunu büyük bir sabırla bize öğretmiştir. Kültürümüze ait sanat dallarını, bütün bu zenginliği bize tanıttı. Ebrû geleneğini ve ustalarımızı ve bu geleneğimizi unutmadan bu çizgide gidilmesi gerektiğini her zaman vurgular. Hocamın bu konudaki hassasiyetinin ne denli önemli olduğunu zaman

göstermiştir. Sanatımızın rûhunu kaybetmememiz gerektiğini, her zaman bilginin, araştırmancının peşinden gitmemizi vurgular. Derslerde sık sık söylediği, Ethem Efendi'nin şu sözüdür: "Tecrübe göğe Çıkmadı ya, deneyelim evlâdım." Çalışıldıkça ilerleme kaydedileceğini öğreniyorsunuz.

Hattat, ebrû sanatçısı, şâir, Türk müziği (klasik ve halk müziği) bilgisi, kimbilir daha bilmediğimiz yönleri... Yakından tanıyan biz öğrencileri ise, Fuat Hoca'nın bununla sınırlı olmadığını, sanatla alâkalı bütün alanlara ne kadar meraklı ve vâkıf olduğunu gördük. Bilim adamı titizliğiyle çalışması, ebrû sanatının fizik ve kimya bilimleriyle izahını yapar. Ama herhalde en önemlisi, bu yolda ilerlerken kitaplarda bulamayacağımız, sanatımızın mânevî yönüdür. Kendisinin bize en çok vurguladığı budur. Tevâzu' u kaybetmeden bu yolda ilerlemeyi öğrendik. Teşekkürler Hocam.

Gülseher Kahraman

Bir Çizik atmıştı sanki Allah kalbime, ya üstün olacaktı, ya esre. Üstünle esre arasında kalmış cim gibiydi hâlim. Ya cinnet olacaktı sonum ya cennet... "Medet Allah'ım medet" diye yakardığım, böyle dara düştüğüm yıllarda tanıdığım Hocamı. Duâma cevap gibi...

Üstadın ince uzun parmaklarının sardığı kamış kalem, hokkadan kimbilir kaç kere aşk içip, kim bilir kaç "Rabbiyesir..." izi bıraktı âharlı kâğıt üzerinde... Kaç kişi ondaki derinliğe, teknesinde kâğıtla buluşmayı bekleyen suya düşmüş lâlelere dalıp gittiğine şahit oldu?.. Atölyesinin duvarlarına bile sinmiş muhabbet kokusunu kaç kişi duydu kimbilir? Bendeniz o sayısız insandan sadece biriyim. Ne şeref... Ne lûtuflar...

Atölyesindeki küçük masanın üzerinde duran, pırıl pırıl, otuz (belki de kırk, ellidir belki) ince belli çay bardağının ağırlayamayacağı kadar çok misafirin gelmesini, seveninin ne çok olduğunu onu tanıdığım ilk gün anlamıştım. Hem de, ne sadece İstanbul'dan, ne sadece Türkiye'den. Dört mevsimden, her dilden, her dinden insan...

Zannediyor musunuz ki talebeleri ondan sadece hat sanatını, ondan sadece ebrû sanatını öğreniyor? Hiç değil! Ağzından çıkan her harf, her ses, insanın hayatını değiştirir, öyle kıymetlidir, dinlerse... Herkese hissesini verir, alırsa... Öyle derin, öyle muhabbetli, öyle mütevâzî', öyle bilgili, öyle deryâdır. Anlarsa...

Diyeceksiniz ki; sanatıyla ilgili birkaç kelâm etmeyecek misin?.. Üstâdın sanatı hakkında kelâm etmek için, gündüzleri onun kadar aşkla, geceleri onun kadar meşkle geçirmek gerek. Haddim değil, birçoğunun olmadığı gibi...

*Fuat Başar'la tanışmayı, çağdaşı olmayı bile ayrıcalık kabul ederim. **Çiğdem Tavkul***

Yılların birikimlerini iyi sentezlemiş ve sanatının doruğuna oturmuş biri Fuat Başar. Bugünlere başarıyla imzasını atan birçok sanatçı arkadaş gibi, bende Fuat Hocam'ın icâzetli talebesiyim. Önümüze açtığı ışık dolu, uyumlu, orta yolu bulan karakteriyle hepimizi ışığın etrafındaki pervâneler misâli kendinde topladı. ve sonra kendi yolumuzu aydınlatacak meş'aleler verdi elimize, kendi ışığından... Yolumuz aydınlanmış olarak sanatımıza devam için yolumuza uğurladı bizleri... Ama bu yolda hiç yalnız kalmadığımızı, onun her ihtiyacımızda, gerektiğinde hep yanımızda olduğunu biliyor ve görüyorduk.

*Her dâim Hocam'ı şükranla anıyor, ona sağlıklı uzun ömür diliyorum. **Bahtiyar Hıra***

2.2. GÖRÜŞMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite tahsilini Erzurum'da tamamlamış, üniversite tahsili sırasında önce yazıya daha sonra ebrû sanatına başlamıştır. Erzurum da iken ebrû sanatını bilen varmı diye araştırmada bulunur, ancak “kırçilli makara ipliği” cevabından başka pek bir bilgiye ulaşamamıştır. 1977’ de çıkan Uğur Derman’ın hazırladığı kitabı alır. Kitabı okuduktan sonra kararı iyice netlik kazanır. Artık bu sanatların kisvesi altına girmiştir.

1976’da Kültür Bakanlığı’nı yürüten Rıfkı Danışman Erzurum’da yazı kurslarını başlatmıştır. Bu kurslara iştirak eden Fuat Başar bu kurslardan da umduğunu bulamamıştır. O zamanın merkez vaazlarından olan bir hocanın yanına varıp ondan yazı dersleri almak ister, fakat gittiği hocanın onu kovması üzerine içinden şu sözü geçirir, “Yarabbi bu şehrin âlimi boyle ise sen beni zaliminden muhafaza et.” O günden sonra kendi kendine azmetmiş ve “bu işlerin en büyük ustası kimse nerede yaşıyorsa onu bulup gideceğim” cümlesi ile yola çıkmıştır.

Tıbbiye'yi o zamandan sonra askıya almıştır. Araştırmaları sonucu Hattat Hamit Aytaç'ın istanbulda yaşadığını öğrenir. İstanbul'a gitme imkanı olmadığından mektup ile ders alır. Bu mektuplaşma safhası 1976'dan 1980'e kadar devam etmiştir. Dört yıl süren bu dönemin ardından istanbul'a gitmeye karar vermiş, zor şartlarda da olsa Hamit Aytaç'a ulaşmış, hocadan ders almaya başlamış ve 10 Eylül 1980'de Hüsn-i Hat tan icazetini almıştır.

Ebrû işi kendi kendine yapma ile başlamıştır. Erzurum'da ki bir nalburdan temin ettiği boyalar ile gayr-ı ihtiyari bir şekilde yürütmüş ancak bu işin de ustasız olmayacağını anlayınca, 1978 yılında Mustafa düzgünman hoca ile mektuplaşmaya başlamıştır. Mektup yolu ile sıkıntılarını tarif etmesine rağmen tatbik konusunda bir türlü istenilen sonuca ulaşamamış. Bu da böyle olacak gibi değil deyip Mustafa Düzgünman'a ders almaya gitmiştir. Hoca o zamanlar pek öğrenci kabul etmemesine rağmen kabul etmiş. Mustafa Düzgünman'ın vefatına kadar (1990) devam etmiş, 1989'un 10 Eylül'ünde de Ebrûdan icazetini almıştır. Hocanın vefatından sonra Küçük Ayasofya semtinde kendi atölyesinde çalışmaya başlamış ve zor şartlar altında da olsa Ebrû sanatını icra etmekten vazgeçmemiştir. Bu zorlukların ardından öğrenci yetiştirmeye başlamıştır.

Fuat Başar *“Bir hocanın yanında olmadan asla sanat öğrenilmiyor mümkün değil.”* sözünü eğitimin temeli olarak görmüş, usta-çırak ilişkisinin esas olduğunu ve bunun da sünnet olduğunu belirtmiştir. *“Yazıda usta olmak”* kavramı diye bir şey çıkmış şimdilerde de. Böyle bir şey yoktur diyip eklemiştir, *“en büyük ustalar bile hep çırak hep çırak. Çünkü hep eskilerin çırağıyız derlerdi.”*

“Cenab-ı hak sanatları sonsuz yaratmıştır. Usta olan tek Cenab-ı Haktır, Onun müsaade ettiği kadar yazarsın çizersin.” der ve bu düşünce ile de sanatını öyle icra etmiştir. Santata benlik algısının da bir tarafa bırakılması hususunda da çok net ifadelerde bulunmuş ve eskilerin şu sözü ile de bunu desteklemiştir. *“Çek benliği ardan zahir olsun Yaradan.”* İslam Sanatlarında ki hele hiç benliğe lüzum yok diye de eklemiştir. Benlik olduğu takdirde insanın cezasının hazır olduğunu söyler. Kendisinin de bunu yaşadığını şöyle açıklamıştır. *“İçimden bu harf güzel oldu diye geçirdiğim zaman, harfin yanlış yerde olduğundan dolayı elimle sildiğimi çok hatırlarım.”*

Tabi sonra Ebrûnun mekanizması (nasıl çalışıyor) hakkında bir takım araştırmalarda bulunmuş ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde görev yapan merhum Oktay Sinanoğlu ile birlikte bir çalışma yürütmüştür. Hocanın ifadesine göre çıkan sonucun ne muazzam bir şey olduğunu orada ki laboratuvarlarda yapılan çalışmalarda öğrendiğidir. O tarihten sonra Ebrû çalışmalarının gevşediğini söyleyerek, işin çığrından çıktığını ve önüne gelenin birşeyler uydurduğu bir sanat haline geldiğini de ayrıca belirtmiş, ebrûnun bir vasıta ya da teknik olduğunu söylerin bile çıktığını eklemiştir.

Merhum Mustafa Düzgünman'ın tekneyi her açışında üç İhlas bir Fatiha okuduğunu, hatta rahmetli Ahmet Yüksel Özemre den duyduğumuz kadarı ile tekneyi açmadan evvel gusül abdesti aldığı da bilinmektedir. Bunun sebebini ise şöyle açıklar; Ebrûyu alan kişi belki alıp bir Kuran-ı Kerim ciltlemede kullanacaktır.

Modern ve yenilikçi kavramların ebrû sanatına da mal edilmesinden yakınan hoca, bunun Hat sanatına ardından da İslam sanatlarına nüfuz etmesinden endişe duyduğu ifadeleri arasındadır.

“*Cenab-ı Hak herşeyi bir nizam bir kaide kural dahilinde yaratmış*” diyen fuat Başar, Bakara suresinde geçen şu ayet ile de konu hakkında net ifadelere yer vermiştir. “Yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiği zaman, biz ancak ıslah edicileriz” derler. Öğrencilerinin bazı röportajlarında belirttiği gibi hocanın sadece sanat değil, hayatı da öğrettiğinden bahs etmektedirler. Hayatın kendisi sanattır diyen Fuat Başar öğrencilerine aslında gerçek sanatın yanı sıra ilmi sanatı da öğretmiştir. Güzelliği bozmamak, onu önce anlamak lazım der hoca. Sonra o güzelliğin işleyişini anlamak lazım, ardından taklit başlar. Epey bir yol alındıktan sonra geliştirme başlar, yenilik değil. İnsanların da bu iki kavramı karıştırdıklarını belirtmiştir.

Her sanatın mutlaka geliştirilmesi, zamanda ileriye götürülmesi gerektiğini, bununla birlikte de ileriye aktarılmasını tavsiye etmektedir. Tabir-i caizse boynunun borcu olarak görmektedir. Bu konuyu ise şu Ayet-i Kerime ile açıklığa kavuşturmuştur. “El ilmü farizatün âla külli müslimin ve müslimetin.” İlim her erkek ve kadın müslümanın boynunun borcudur, farzdır.

Hüsn-ü Hat özellikle bir fen, yani sanat olarak değil bir ilim olarak görülmüş ve diğer ilimlerin de en tepesine konulmuştur.

Ebrûnun çok çok garip bir sanat olduğunu düşünen hoca, en büyük özelliğinde asla ikinci bir kopyasının olmayışdır der ve yapılmasının da mümkün olmadığını ekler. İnsanın ruh halinin tekneye yansıdığını belirtirken, eğer sınırlı isen, fırçaya birazcık hızlı vurursan olmuyor, yok eğer çok neşeli isen bu sefer de şımarık sonuç elde edersin.

Ebrû sanatının diğer sanatlar ile de ortak noktasının olduğunu söylemektedir. Mesela Akkase ebrû, hem yazı hem ebrû. Ustalık isteyen de bir iş. Ciltte de yazıda da tezhipte de kendine yer bulduğunu belirtmiş ve aslında ayrısı gayrısı olmadığını da düşünmektedir.

Yani bu Ebrû bir lütuf sanatıdır. Tekne ne verirse onu alırsın, tekneden istediğini alamazsın. Lütuftur..

SONUÇ

Hattat ve Ebrû sanatçısı olan Fuat Başar, bu sanatların günümüzdeki en büyük temsilcilerinden biri olmuştur. Hat sanatından icazetini aldığı Hamit Ayataç'tan öğrendiği ilmi kendisinden sonra gelen nesillere en iyi şekilde aktarmaya gayret etmiştir. Hocasından edindiği bilgi birikiminin üstüne kendisinin kazandırmış olduğu yenilikler ile birlikte talebelerine de bu birikimi nakşetmeye çalışmıştır. *“Plastik sanatlar içerisinde önemli bir yere sahip olan Hüsn-i Hat özellikle, bir fen yani sanat olarak değil bir ilim olarak görülmüş, diğer ilimlerin de en tepesine yerleştirilmiştir.”* sözü ile de Hat sanatının İslam sanatları arasında ki yerinin ne kadar da önemli olduğunu özellikle belirtmiştir. Fuat Başar'ın eserleri dünyanın birçok yerinde, yurt içindeki ve yurt dışındaki koleksiyonerlerin yerini almıştır. Malezya Başkanı, Japon İmparatoru, Suudi Arabistan Kralı Faysal başta olmak üzere, birçok devlet başkanı ve bakanın tuğralarını çekmiştir. Kısaca hat sanatında mahir bir kişi olmuştur.

Ebrû sanatında ise üstad Mustafa Düzgünman'dan aldığı icazet sonrası mütevazı sanat atölyesinde, bu sanatı geliştirmiş ve klasik ebrû sanatını bugünlere taşımaya başarmıştır. Yaşadığı zorluklar onu yıldırmamış aksine bu sanatlara olan bağlılığını iyice perçinlemiştir. Bu sanatlarda mahir bir kişi haline gelmiş olan hoca, Hatta da Ebrûda da 7. Kuşak öğrencisine ulaşan nadir sanatçılardan olup, bu konuda da kaydadeğer nitelikte talebe yetiştiren bir üstad haline gelmiştir. Usta-çırak ilişkisinin eğitimin temeli olduğunu savunan hoca, bunun da bir yerde sünnet olduğunu belirtmektedir. Bu süreçten geçmeyen, bir ustadan feyz almadan bu sanatların öğrenilmesinin hiçte kolay olmadığını söylemiştir. Kendisinin bu çarktan geçtiğini belirterek, yetiştirdiği talabelere de bu yönde eğitim vermiştir. Fuat hoca bu sanatların ehemmiyetinin kavranması gerektiğini ve usul kaide ne ise ona uyulmasını talebelerine özellikle tembih etmiştir. Sanatçı “benlik” olgusunun bu sanatlarda yeri olmadığını söylemiş ve eklemiştir; benlik olduğu an insanın cezasının hazır olduğunu da sözlerinde belirtmiştir. Fuat hoca şu sözü ile de bu konuya açıklık getirmiştir; *“Çek benliği aradan, zahir olsun yaradan.”* Bu yüzden sanatçı mütevazı kişiliğinden ödün vermemiş ve bu sanatların daha ileriye, zamanda ileriye aktarılmasında da hocalarından öğrendiği ilimleri, benliğinin gölgesinde bırakmamış, nesilden nesile taşınmasında önemli bir temel taşı haline gelmiştir.

Bu sanatların tanıtılmasında kendini geri planda bırakmamış olan sanatçı, yurt içinde ve yurt dışında birçok sergiye katılmıştır. Hat ve Ebrû sanatının tanıtılmasında ciddi katkıları olmuş, bunların yanı sıra belgesel, kitap, makale ve sempozyumlara katılarak edinmiş olduğu bilgi birikimini insanların tasarrufuna sunmuştur. Klasik üslubun en iyi temsilcilerinden biri olan Fuat Başar, bu alanda yaptığı eserler ile de bunu ortaya koymuştur. Renk bilgisi ve kompozisyon oluşturmada iyi bir birikime sahip olan hoca eserlerini de bu bilgi ve birikimi ile taçlandırmıştır.

“*Kemâlâtla Kemâlât olmaz.*” diyerek, kullanmış olduğu boyalar tamamen naturel (doğal) olup kimyasal ya da kimyasal karışımı olan malzeme kullanmamıştır. Boyaların yanı sıra fırçaların saplarında gül dalı, fırça uçlarında ise at kuyruğundan yapılmış fırçaları kullanmıştır. Günümüzde daha pratik ve hızlı hazırlanması açısından kullanılan Deniz Kadayıfını (extra karagen) pek tercih etmemiş, yine bununda doğal olanını yani kitreyi (geven otundan elde edilmiş) tercih etmiştir. Burdan da anlaşılacağı gibi klasik üslubun dışına çıkmayan sanatçı bunu eserlerinde de göstermiştir. Çalışmalarında zemin renklerinin mat ve biraz soluk renkleri kullandığı göze çarpmaktadır. Çiçeklerde ise canlı renkleri kullanmış olması da zeminin ve çiçeğin birbirinden ayrılmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak hat sanatında da mahir bir sanatkar olan hoca ebrû sanatının zirvesinde yerini almıştır. Her iki sanata da büyük katkılarda bulunmuş ve özellikle ebrû sanatının klasik üslupta yaşatılarak nesilden nesile aktarılması noktasında çok büyük çabalar sarfetmiştir. Klasiğin dışına hiçbir zaman çıkmayan üstad, talebelerine de bunu aşlamıştır.

LÜGATÇE ve TERİMLER

Biz: Bizler farklı kalınlıktaki tellerden ve ya çivilerden imal edilir. Ancak paslanmaz malzemedен olmasına dikkat edilir.

Bordur: Şerit bezeme.

Cetvel: Yazma kitap, kıt'a veya levhalarda yazı sahasını çerçeve içine alan ve ekseriya altınla çekilen muhtelif kalınlıktaki çizgilere verilen isim.

Cild: Türkçe' ye Arapça' dan geçen bir kelimedir. 'Deri anlamındadır. Yazma eserlerde sahifeleri muhafaza etmek amacıyla yapılan kitap kapları genellikle deriden olduğu için "cild" ismini almıştır.

Fırça: Türk ebrû sanatçıları fırçalarını kendileri sarar. Bu fırçalar atın kuyruk kıllarının gül dalına sarılması ile yapılır. Bu nedenle yağlı boya vb. fırçalar ebrû yapımında kullanılmaz.

Gonca: Henüz açmamış çiçek.

İç Kapak: Dış kapaktan sonra gelen, bazen boş bazen de eserin adı ve vakıf mühürlerinin bulunduğu yaprak.

Kitre: Türkiye, İran, Kafkasya ve Afganistan'da yetişen bir bitkiden elde edilir. Kitre yabani olarak kendiliğinden yetişen geven otunun gövdesinden çıkan sıvının hava ile teması sonucu kemikleşen bir tür sıvıdır.

Köşebent: Cilt kapağının veya tezhip sayfalarında şemselerin etrafında dört köşesine yapılan süsler.

Kuzu: Cetvele veya ipliğe en fazla bir milimetre uzaklıktan paralel çizilen, tahrirden biraz kalınca ve renkli (altın) tek bir çizgidir.

Murakka': Meşkler, kıt'alar ve kasidelerin yazılı olduğu sayfaların körük şeklinde ciltlenmesiyle oluşmuş yazmalardır. Yazıların etrafı cetvellenip, koltuk deseni veya kenar deseni de dâhil edilerek süslenmiştir. Kıt'aların bir araya getirilmesiyle hazırlanan albümlere de murakka' ismi verilir. Eski el yazmalarında, âhârlenmiş kâğıt yaprağının her iki tarafına da eser metni yazılır ve gereken tezyinât yapılır; nihâyet dışına kap geçirilerek, yani cildlenerek kitap haline getirilmiş olurdu. Buna da murakka' denir.

Natüralist: Tabiata bağlı kalan anlamındadır.

Neft: Önceleri Eğriboz adasından gelen çam nefti kullanılırdı ancak artık bulunmadığından dolayı tabii olanı kullanılmaktadır. İstenilen sonuç elde edilene kadar damla şeklinde katılır.

Pervaz: Kenar.

Sığır Ödüsü: Sığır ya da başka hayvanlardan elde edilen bu madde, kitreli suyun yapışkan özelliğini, yani yüzeysel gerilimini azaltıp, boyanın kitre üzerinde açmasını sağlar.

Taraklar: Ebrûcular taraklı ebrû yapmak için kendi tarafından belirli aralıklarla yapılmış tarakları olmalıdır. Bu taraklar ‘boncuk iğnesi’ denilen ince iğnelerin veya tellerin düz bir tahta üzerine bir şekilde çakılarak, yapıştırarak ya da sıkıştırılarak yapılmasıyla elde edilir.

Tekne: Ebrû teknesi, içinde ebrû yapılan ağaç, alüminyum ve çinkodan olmak üzere üçe ayrılır. Tekne kenarlarının düzgün ve kıvrık olması gerekir. Bunun nedeni ise kâğıda alınan ebrûnun teknedeki sıyrıldığı zaman zarar görmesini engellemek için yapılır.

Üslûp: Bir sanatçının veya devrin kendine has anlatım biçimi, ifade yolu, stil.

KAYNAKÇA

- Alparslan, E. (2013). “Ebrû ile Ciltlenmiş El Yazması Eser Ciltlerinin İncelenmesi”, *Ulakbilge*, 8(4), Kütahya, 91-102.
- Aritan, A. S. (1999). “Türk Ebrû Sanatı ve Bugünkü Durumu” *S. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 8, Konya, 441-469.
- Ayyıldız, G. (2015). *Ebrû Sanatının Kumaş ve Deri Üzerine Aktarılıp Performans Özelliklerinin Araştırılması ve Modadaki Örnekleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Barutçugil, H. (2007). *Türklerin Ebrû Sanatı*, Ankara: TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Begiç, H. N. (2015). “Unesco Dünya Kültürel Miras Listesinde Yer Alan Geleneksel Türk Ebrû Sanatı’nda Yeni Yorumlar”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı:37, 587-605.
- Cansever, M. (1996). “Suda Şekillenen Renklerle İlahi Düzene Ulaşmak Ebrû Sanatı”, *Aylık Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, yıl:4, Sayı: 44, Ankara Kasım, 150-162.
- Dağlı, Ş. Z. (2012). “Geleneksel Türk Ebrûsu’nun Kimyası, Zamanlaması ve Felsefik Bağlamda Soyut Sanatla İlgisi”, *Akdeniz Sanat Dergisi*, Sayı: 9, 33-45.
- Dere, Ö. F. (2007). *Ebrû San’atı, Tarihçe, Malzeme, Uygulama*, İSMEK Yay., Branş Kitapları Serisi, 14.
- Derman, U. (1999). “Osmanlıların Renk Cümbüşü: Ebrûculuk”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Ankara: Yeni Türkiye Yay. Semih Ofset.
- Derman, M. U. (1977). *Türk Sanatında Ebrû*, İstanbul: Ak Yayınları.
- Elhan, S. (2004). *Yapım Yöntemleri ile Ebrû Sanatı*, Ankara: Murat Kitapevi.
- Erdinç, Y. S. (2014). *Ebrû Sanatının Farklı Materyaller Üzerine Uygulanması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Göktaş, O. (2007). *Geleneksel Ebrû Boyama Teknikerinin Mobilya Üst Yüzeylerine Uyarlanmasıyla Yeni Bir Mobilya Üst Yüzey Tarzının Geliştirilmesi*, Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları.

- Gülaçtı, S. (2012). *Bahtiyar Hıra'nın Ebrû Sanatına ve Eğitimine Katkısı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülgen, H. (2016). "Türk Ebrû Tarihi'nde Ustalar ve Üslup Değişimi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 25, 154-183.
- Gürel, P. (1999). "Ebrû", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Ankara: Yeni Türkiye Yay, Semih Ofset.
- Karaca, N. (2015). "Ebrû: Suya Akseden Düşler", *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 5, 41-57.
- Karakuş, N. S. (2012). "Kumlu Hatib Ebrû Örnekleri", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 32, Kayseri, 213-235.
- Mutluel, O. (2014). *Sanat Felsefesinde Estetik Obje Çözümlemesi Açısından Ebrû Sanatı*, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/11, Ankara-Turkey, Ankara, 419-428.
- Özçimi, M. S. (2010). "Ebrû", *Bigsad*, İstanbul.
- Sarı, H. (2008) *Mustafa Düzgünman'ın Ebrû Sanatına ve Eğitimine Katkısı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, G. (2007). *Gelenekselden Günümüze Ebrû*, İstanbul: İnkılap Yay.
- Toktaş, P. (2012). "Türk Ebrû Sanatçılarının Kronolojik Olarak İncelenmesi", *Akdeniz Sanat Dergisi*, Sayı: 9, 123-132.
- Tozun, H., Gözde, U. (2015). "Ebrû Sanatının Tekstilde Kullanımı", *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Sayı: 12, 93-99.
- Yılmaz, A. (2004). *Türk Kitap Sanatları Tabir ve İstilahları*, İstanbul: Damla Yay.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.kileci.net/soylesi.pdf> Erişim Tarihi: 15.11.2017

<http://www.ktsv.com.tr/76-suya-konulan-son-nokta-fuat-basar> Erişim Tarihi:
02.03.2018.

<http://www.ktsv.com.tr/534-fuat-basar> Erişim Tarihi: 01.04.2018.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ahmet DİZLEK
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum / 1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	Geleneksel Türk El Sanatları Lisansüstü Öğrencileri Sergisi/ 2 Mayıs 2015/ “Dede Korkut Bilim ve Edebiyat Ödülleri” Programı, Geleneksel Sanatlar Sergisi/ 10-20 Mayıs 2016/ Bayburt, İstanbul Kültür ve Sanat Evi Derneği, “Açık Oturum Sergisi,” 22-23-24-25 Mayıs 2017/ İstanbul, Kadem Gençlik Fuarı Çerçevesinde Geleneksel Türk El Sanatları Workshop Çalışması/29 Aralık 2016/Erzurum. Eyof Çerçevesinde Workshop Çalışması/ 11-18 Şubat 2017/ Erzurum, Yüzüncü Yıl Üniversitesi 21. Yüzyılda İslam Dünyasına Stratejik Bakış Uluslararası Kongresi, “Uluslararası jürili ve Davetli Karma Sergisi”/ 11-13 Mayıs 2017/ Van, Bahar Şenlikleri Gelenek-sel Türk El Sanatları Workshop Çalışması/ 24-25 Mayıs 2017/ Erzurum./ Bayburt Üniversitesi, “Kitap Sanatları Sergisi,”/ 07 Mayıs 2018/ Bayburt.
İş Deneyimi	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Yakutiye H.E.M A.S.O Müdürlüğü, Ebrû Kursunda Usta Öğretici, 2011 Kasım-2018... Aziziye H.E.M Müdürlüğü, K.Y.K Aziziye Yurt Müdürlüğünde Tezhip Kursu, 2017 Kasım-2018 Nisan
İletişim	
E-Posta Adresi	a.dizlek89@gmail.com
Tarih	10.05.2018